

BEF-NYTT

Nr 1 2018
Mars

Tidningen för Bergsprängningsbranschen

 Bergsprängardagarna
Läs mer på sidan 27-33

BEF on the road
Läs mer på sidorna 14-17

**BEF Utbildning höll kurs
för NCC i Göteborg**
Läs mer på sidorna 40-41

Ledaren
Patrik Jansson

BEF – det är vi som försätter berg
www.bef.nu

UTVECKLAD I SAMARBETE MED:

En plötslig köldknäpp i Bromölla

SmartROC T35/T40 är testad av verkligheten.

Innan nya produkter tas i drift har vi testat dem grundligt men inget kan jämföras med den prövning de utsätts för av verkligheten. De sextio SmartROC T35 och T40 som under två år testats av svenska bergväggar, höststormar och leråkrar har tillsammans avverkat nära 150.000 timmar. Under så lång tid händer en del, både förutsett och oförutsett. Varje år uppdaterar vi därför maskinerna baserat på insikter från fältet.

Läs mer på testadavverkligheten.se

Hej alla medlemmar och stödjande partners!

I det första numret av BEF-nytt för året kan man bland annat läsa om nya medlemsbesök hos företag i Norrland och söderut, artikel om transport av explosiv vara från MSB, information om kommande explosivaruamnesti från Regeringen, information från Arbetsmiljöverket och mycket annat!

I slutet på januari medverkade BEF på Bergsprängardagarna i Aronsborg, där jag berättade lite om min bakgrund och om BEF. Döm av min förvåning när jag nästan kommit halvvägs får höra av Sjoerd Spijkerman: ”du har 2 minuter kvar”. Det är väl svårt att beräkna hur långt en presentation tar men detta får jag nog öva en del på! I övrigt var det intressanta presentationer och BEF fick under middagen förmånen att tacka av Roland Netterlind för det fantastiska arbete han gjort i BEF!

Kontakten med myndigheterna är väldigt viktig för BEF och jag har löpande kontakt med dem. Kommande vecka är det möte hos MSB i Karlstad gällande säkerheten kring transporter av explosiv vara och inom ett par veckor är det möte med Arbetsmiljöverket.

Denna vecka är det fullt upp med branschdagar. BEF medverkar på Bergdagarna med en monter, anordnat av Svenska Bergteknikföreningen och senare i veckan kommer jag att vara med på SBMI:s branschdagar.

En viktigt arbete för BEF är att arbeta tillsammans med myndigheter och resten av branschen framöver, för att stärka sprängkortets betydelse. Sprängkortet är idag ett kompetensbevis som är mycket viktigt för bergsprängaren för att kunna visa sin kompetens i olika sammanhang. Det är lika viktigt för myndigheterna/kommunerna som skall ge tillstånd till bergsprängaren. Myndigheterna/kommunen skall även i framtiden kunna känna sig säkra på att den som skall utföra sprängarbeten har tillräcklig kunskap genom att visa sprängkortet.

Det märks att våren snart är på gång, ja nästan i alla fall. Jag pratade

med en medlem utanför Ö-vik häromdagen och de hade nästan 1,5 m snö! En annan medlem berättar att man vid en större salva i en bergtäkt förra veckan, var tvungna att skotta i 3 dagar för att hitta de borrhade hålen! Att det blivit ljusare märks i alla fall, i skrivande stund så går solen ner ca. 18.00 och går upp ca. 06.00 i Stockholm.

Vänliga hälsningar

Patrik Jansson
VD BEF
patrik@bef.nu

GÖR SOM SPRÄNGAR-HELGE I TIVEDEN

Spar på **tiden** och **hälsan**
med RBT Slipservice

RBT
Rockbreaker Tools AB

Marcus 0708-14 59 80
marcus@rockbreakertools.se
www.rockbreakertools.se

Nya ENTREPRENADINDEX med bas januari 2011 och E84

Som vi tidigare informerat har en översyn gjorts av Entreprenadindex E84, vilket resulterat i ett nytt Entreprenadindex med bas januari 2011=100.

Den nya Entreprenadindexserien följer samma indelning som den föregående. Efter översynen har grupperna fått nya kostnadsfördelningar och uppdaterat innehåll. Det har resulterat i att likartade huvudgrupper slagits samman (t.ex. E84 litt 112 och 312 Bergarbeten), men det har också tillkommit nya (t.ex. nya litt 117 Arbeten med stålplåtar).

En jämförelse mellan nya och gamla entreprenadindexserier för huvudgrupperna finns publicerad i Byggindex nr 5•2011, sidorna 14 och 15. Hela listan med såväl huvud- som undergrupper kan hämtas från Byggindex hemsida.

Avtal med E84 och nya entreprenadindextal

Publicering av indextal avseende Entreprenadindex E84 (bas januari 1984=100) upphörde från nr 1•2012 av Byggindex. För entreprenadavtal där E84 återopats ska publicerade indextal användas så långt det är möjligt, dvs. till och med december 2011, publicerade i nr 12•2011. För att kunna slutföra indexreglering enligt E84 finns möjlighet

att fortsättningsvis själv räkna fram indextal till "E84-nivå" med hjälp av de omräkningstal som fanns publicerade från sidan 20 i Byggindex 1•2012, och som också finns att hämta på Byggindex hemsida. Dessa omräkningstal skall sedan användas på motsvarande littera i nya Entreprenadindex (med januari

2011=100). Observera att omräkningstalen endast kan tillämpas från januari 2012 och framåt på de nya indextalerna där basen är januari 2011=100. I de flesta fall är litteranumret samma för de bägge indexserierna. Om inte, finns en hänvisning i omräkningstabellerna.

Se nedanstående exempel:

Exempel 1:

Litt 124 Ombyggnader

Publicerat indextal, dec 2011: 275,5

Omräkningstal: 2,681 (se sid 20 i BX 1-2012)

Indextal för nya litt 124=102,8

Beräkna: $2,681 \times 102,8 = 275,6$

Uppräknat indextal, jan 2012: 275,6

Omräkningstabellerna kommer fortsättningsvis att kunna hämtas från Byggindex hemsida.

Exempel 2:

Litt 213 Bergtunnlar

Publicerat indextal, dec 2011: 281,6

Omräkningstal: 2,759 (se sid 21 i BX 1-2012)

Indextal för nya litt 411=102,7

Beräkna: $2,759 \times 102,7 = 283,3$

Uppräknat indextal, jan 2012: 283,3

Tillämpningen

Tillämpningsföreskrifterna för ENTREPRENADINDEX med januari 2011 som bas finns att hämtas från Byggindex hemsida. De stämmer i allt väsentligt med de som gäller för Entreprenadindex E84.

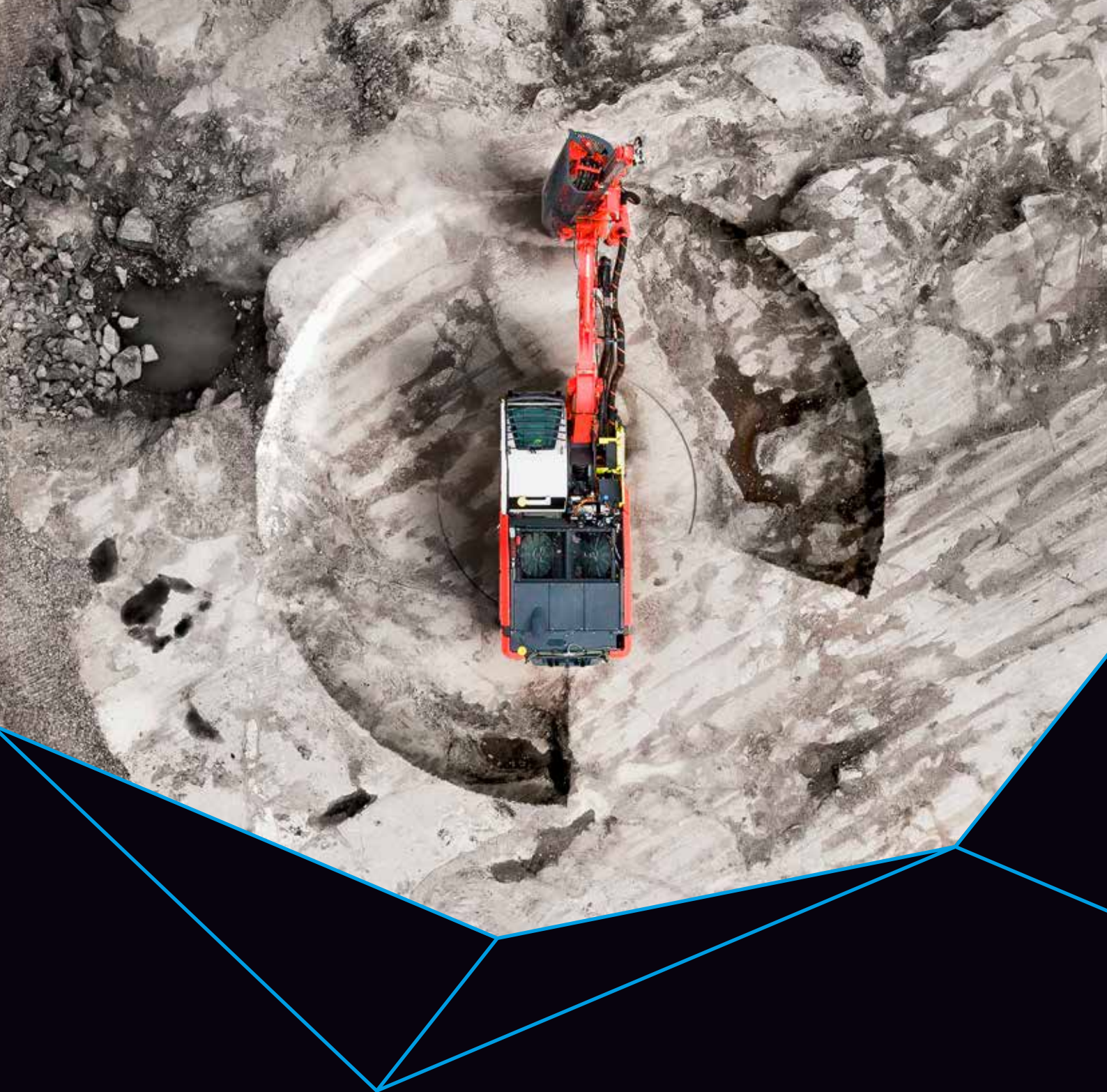
Källa: SCB

Indexutfall feb 2017 –feb 2018

(Nya) Entreprenadindex E 84 Feb 2017 – Feb 2018

112	Bergarbeten (Markarbeten)	2,9 %
411	Sprängningsarbeten (Bergrum och tunnlar)	3,6 %
3011	Arbetarlöner, Bygg + Anl.avtalet	1,7 %
3015	, Väg- och banavtalet	1,7 %
3016	, Underjord	1,7 %
510	Konsultuppdrag	2,0 %
4011	Tjänstemannalöner	-3,3 %

För mer information och hjälp ring föreningskontoret.
Äldre Index hittar ni på www.byggindex.scb.se

TA EN STÖRRE BIT AV KAKAN

Nya Ranger har ett täckområde på 55 kvadratmeter vid borrning och är utrustad med en kraftfull ny bormaskin. Den har Sandviks intelligenta maskinegenskaper och är bränsleeffektiv. Det gör detta borraragregat till det mest kraftfulla och effektiva för topphammarbörning i sin klass. Det representerar en helt ny revolutionerande generation i produktfamiljen Ranger.

Nöj dig inte med en liten bit - gå med i 55-klubben.

Kolla in nya Ranger DX800i/900i
ROCKTECHNOLOGY.SANDVIK

Bergmaterialindex

RM/BF	Kvartal 3 2007 = 100																					
Kostnadsslag	2007		2007		2008		2008		2008		2009		2009		2010		2010		2011			
	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2		
Bergmaterialindex*	100,0	101,5	103,8	106,3	108,4	102,6	95,5	94,2	93,3	93,6	93,9	95,7	96,2	96,7	98,9							
	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2013	2014	2014	2014	2014	2015	2015	2015	2015	2016	2016	
	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	
	99,7	101,0	101,2	101,1	102,0	101,7	100,8	101,0	101,0	101,7	101,4	101,2	101,8	102,2	101,3	101,0	102,1	101,6 ^R	100,9	100,4		
	2016	2016	2016	2017	2017	2017	2017	kvartal 4 2017*	kvartal 4 2017*													
	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 3 2017	kvartal 4 2016													
	101,5	102,4	103,2	104,5	105,2	105,6	106,4	0,7	3,1													

*) Beräknat på indextal med flera decimaler

Ny metod för beräkning av räntan
R) Rättat

Förfrågningar SBMI, Joakim Heise

Sverige Bygger

Material på sidan 7-8 från Sverige Bygger är bara en del av alla tjänster företaget erbjuder.

Merparten av prognoserna kan exempelvis även fås på lokalnivå vilket

kan underlätta företagets planering och strategi. Vi rekommenderar därför medlemsföretagen att överväga att prenumrera på denna information.

Läs mer på www.sverigebygger.nu

Spräng säkert.

Allt fler efterfrågar säkrare sprängämnen, Tovex är ett patenterat vattengelsprängämne som funnits sedan 80-talet. Tovex är säkert att använda även när man lastar och krossar. Med Tovex och elektroniska sprängkapslar får ni den bästa och säkraste kombinationen vad gäller säker sprängning.

Byt till Tovex, ett säkrare sprängmedel.

norab
MEMBER OF SSE GROUP

www.norab.com

Har du koll på de nya lagarna och reglerna 2018?

2018 träder flera lagar och regler i kraft som både kommer att påverka dig som företagare och bygg- och anläggningsbranschen i stort. Vi sammanfattar...

Trängselskatt vid privat körning med förmånsbil ska redovisas separat

Trängselskatt vid privat körning med förmånsbil är från den 1 januari 2018 en skattepliktig förmån. Detsamma gäller infrastrukturavgifter vid broar i Sundsvall och Motala. Det betyder att trängselskatten lyfts ut från förmånsvärdet för att värderas och beskattas separat.

För att få korrekta underlag för förmånsbeskattningen ska anställda, som har tillgång till förmånsbil, göra noteringar i sin körjournal om vilka passager över betalstationer som skett vid tjänstekörning. Arbetsgivare ska beräkna och redovisa förmånsvärdet i arbetsgivardeklarationen månadsvis, och även i kontrolluppgifter för anställda som har nyttjat förmånsbil.

Ränteavdragsbegränsningar för företagsektorn

Förslaget innebär mycket kortfattat att företag, till skillnad från idag, kommer att omfattas av en generell begränsning avseende avdragsrätt för räntekostnader. Storleken på ränteavdraget bestäms till en viss procent av bolagets skattemässiga resultat. Enligt förslaget kommer ränteutgifter att få dras av med högst 35 procent av skattemässig EBIT (huvudförslaget) alternativt 25 procent av skattemässig EBITDA (alternativförslaget). Denna begränsning träffar även externa ränteutgifter. Dessutom innehåller förslaget delvis nya regler avseende riktade ränteavdragsbegränsningar, skatteregler för finansiell leasing, värdeminskningsskatt på hyreshus etc. Ikraftträdande föreslås till den 1/7 2018.

Förslaget har remitterats, och Sveriges Bygginstrumenter har svarat på re-

missen. Förslaget bereds just nu hos finansdepartementet. Det finns just nu inga klara besked kring ikraftträdande. Förslaget baseras på ett EU-direktiv som kräver att ränteavdragsbegränsningsregler införs senast den 1/1 2019.

Slopade skattefrihet vid försäljning av paketerade fastigheter (SOU 2017:27)

Förslagen innebär bland annat att skattelebelastningen ska bli den samma oavsett om fastigheten säljs direkt eller via bolag – detta gäller både vinstbeskattning och stämpelskatt. Här föreslås en modell där fastigheter under vissa försättningsvillkor anses som avyttrade och återförvärvade när bolaget som äger fastigheterna byter ägare. För att möjliggöra denna typ av avskattning föreslås dessutom en mängd följdförändringar av skattelagstiftningen, bl.a. föreslås att fastigheter inte längre ska kunna utgöra lagertillgångar skattemässigt. Ikraftträdande har föreslagits till den 1/7 2018.

Förslaget har remitterats, och Sveriges Bygginstrumenter har svarat på remissen. Förslaget bereds just nu hos finansdepartementet. Det finns just nu inga klara besked kring eventuellt ikraftträdande.

Slopade skattefrihet för hälso- och sjukvård

Förslaget innebär att hälso- och sjukvård (privat och offentlig – i den mån denna kostar något) som bekostas av arbetsgivaren ska förmånsbeskattas hos de anställda. Detta gäller även i den mån arbetsgivaren tecknat en sjukförsäkring för sina anställda. Företagshälsovård och rehabilitering kommer dock även fortsättningsvis att kunna tillhandahållas skattefritt av arbetsgivaren. I och med att det nu blir förmånsbeskattning hos den anställde, har arbetsgivaren av-

dragsrätt för en kostnad som motsvarar det förmånsbeskattade beloppet. Detta belopp blir dock samtidigt föremål för arbetsgivaravgifter. Ikraftträdande har föreslagits till 1/7 2018.

Förslaget ingår i budgeten för 2018, och rambeslut avseende budgeten har fattats av riksdagen. Förslaget har i samband med detta remitterats, och Sveriges Bygginstrumenter har besvarat remissen. Förslaget bereds just nu hos finansdepartementet och kommer sannolikt att genomföras om inte Lagrådet sätter stopp för detta.

Dataskyddsförordningen

Den 25 maj 2018 kommer Personuppgiftslagen (PUL) att ersättas av EU:s nya dataskyddsförordning. Den nya förordningen kommer att ställa högre krav på hur företag exempelvis hanterar personuppgifter.

Läs mer om hur företag påverkas av den nya dataskyddsförordningen

Skärpt amorteringskrav

De nya reglerna träder i kraft den 1 mars 2018. Det skärpta amorteringskravet påverkar endast låntagare som har bostadslån som överstiger 4,5 gånger bruttolönnen.

Läs mer om skärpta amorteringskrav på Finansinspektionens hemsida

NORDISK byggkonjunktur 2017-2018

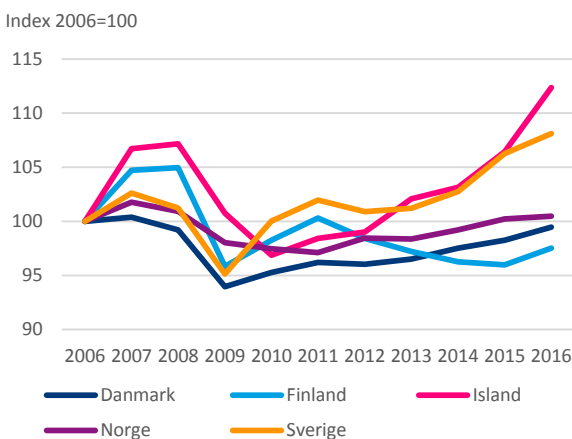
Förbättrad internationell konjunktur

Den internationella konjunkturen fortsätter att stärkas. De flesta förtroendeindikatorer pekar uppåt och såväl global handel som industriproduktion växer. Det är en bred uppgång där de flesta stora ekonomier uppvisar en relativt god tillväxttakt.

Tillväxten i världsekonomin gynnas av starka arbetsmarknader som ger ökade förmögenheter och skapar optimism i hushållssektorn samtidigt som ett högt kapacitetsutnyttjande inom industrin driver fram nyinvesteringar.

Konsensusprognosen är att den globala ekonomin växer med dryga 3 procent under 2018.

Diagram 1: Utveckling av BNP per capita i de nordiska länderna 2006-2016

Nordisk uppgång på bredfront

Den förbättrade globala utvecklingen, och särskilt konjunkturförstärkningen inom euroområdet, bidrar till ett väldigt gynnsamt nordiskt klimat. I Sverige fortsätter högkonjunkturen, men investeringarna dämpas av en nedgång inom bostadsbyggandet. Detta kompenseras dock till viss del genom en ökad export. Samtliga länder inom Norden visar god tillväxt och mönstret är likartat för de flesta av länderna- export och investeringar stiger samtidigt som hushållen har återfått optimismen, vilket driver på konsumtionen. De två nordiska länder som utmärker sig mest är Finland och Island. Finland som får en ordentlig uppväxling efter flera år av svag tillväxt och Island som fortsätter sin imponerande resa efter att ha

varit i det närmaste konkursmässigt när finanskrisen härjade som värst.

Sammantaget ökar Nordens BNP med 5 procent under perioden 2016-2018.

Stark byggkonjunktur i Norden

En god makroekonomisk utveckling inom de nordiska länderna gynnar byggindustrin. Uppgången på byggmarknaden är bred, där framför allt de offentliga investeringarna på både lokal- och anläggningsidan driver på tillväxten. Bostadsbyggandet har ökat under ett antal år, men nådde sin topp i fjol. Det är bara i Danmark och på Island som bostadsbyggandet fortsätter att öka 2018. Bostadsinvesteringarna kommer trots detta att visa positiv tillväxt i samtliga länder i år och är därmed en fortsatt stark motor på byggmarknaden i Norden. Högkonjunkturen inom byggindustrin gör att alla länder börjar rapportera om flaskhalsproblem på arbetsmarknaden och bristen på yrkeserfaren personal är just nu det största hindret för en ökad byggproduktion.

Sammantaget ökar Nordens totala bygginvesteringar med 13 procent under perioden 2016-2018.

Tabell 1: BNP- och byggprognoser i Norden

Mdr EUR och årlig procentuell förändring

		Mdr EUR	Utfall 2016	Prognos 2017	2018
Danmark	BNP	277,5	2,0	2,2	2,0
	Tot bygginv.	25,1	5,1	5	7
	Bygginv (% av BNP)		9,1		
Finland	BNP	215,6	1,9	4,0	2,0
	Tot bygginv.	26,8	9,9	7	2
	Bygginv (% av BNP)		12,4		
Island	BNP	18,3	7,4	5,2	3,3
	Tot bygginv.	1,8	39,6	13	11
	Bygginv (% av BNP)		9,6		
Norge	BNP	335,4	1,1	2,0	1,7
	Tot bygginv.	42,5	8,8	8	4
	Bygginv (% av BNP)		12,7		
Sverige	BNP	465,3	3,2	2,7	2,5
	Tot bygginv.	48,4	9,1	12	4
	Bygginv (% av BNP)		10,4		
Norden	BNP	1 312,1	2,2	2,7	2,1
	Tot bygginv.	144,6	8,7	9	4
	Bygginv (% av BNP)		11,0		

AUSTIN POWDER
INTERNATIONAL

Du får inte två chanser att göra ett bra första intryck

En salva skjuts på ett ögonblick.
När dammet lagt sig ska allt se bra ut.

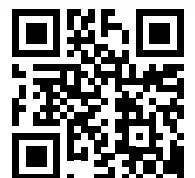
Vi i Austin värnar om produktiviteten för dig
och dina kunder. Vi finns där när du behöver
oss, vi laddar effektivt, har mer energirikt
sprängämne och marknadens mest pålitliga
tändsystem.

Låt oss visa dig hur man
gör ett bra första intryck!

Austin Sverige AB

– När dammet lagt sig

Robust bostadsbyggande i hela Norden

De många likheterna mellan ekonomierna i de nordiska länderna återspeglas mycket väl i utvecklingen av nyproduktionen av bostäder. Sedan 2014 har antalet påbörjade bostäder ökat år för år i varje enskilt land och investeringarna väntas fortsätta uppåt under 2018.

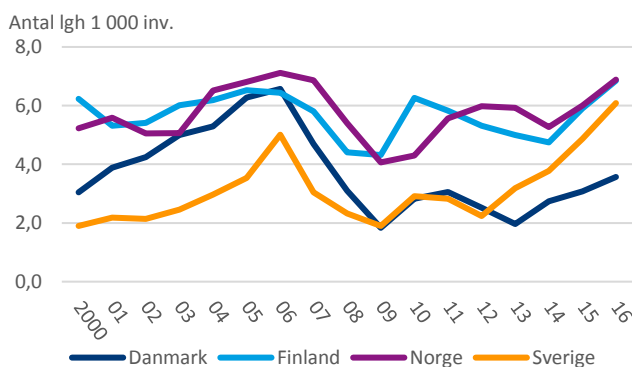
Sammantaget väntas bostadsinvesteringarna i Norden ha ökat med 12 procent i fjol medan uppgången i år begränsas till 4 procent. Mönstret går igen i flera länder som efter de senaste årens mycket starka utveckling nu får se en lägre ökningstakt under 2018.

Tabell 2: Bostadsinvesteringarnas utveckling

	Utfall 2016 (Mdr €)	2016	2017p	2018p
Danmark	12,4	7%	8%	9%
Finland	13,3	11%	7%	2%
Island	0,6	29%	25%	18%
Norge	19,9	9%	9%	1%
Sverige	24,0	14%	19%	5%
<i>Totalt Norden</i>	<i>70,1</i>	<i>11%</i>	<i>12%</i>	<i>4%</i>

Vi har redan tidigare beskrivit hur den svenska bostadsmarknaden bromsar in och det är också här fallhöjden är som störst då ökningstakten förra året var nästan dubbel så hög som den genomsnittliga i Norden. Även i Norge har inbromsningen varit tydlig och bostadsinvesteringarna som ökat med 9 procent per år de senaste två åren väntas nu stiga med endast någon procent i år. I Finland sker en mer succesiv inbromsning och i Danmark, där återhämtningen varit något långsammare, bedöms tillväxten 2018 vara i stort sett densamma som i fjol. Även Island uppvisar en viss inbromsning. Trots detta är tillväxttakten alltså mycket hög. På den finska marknaden utgör cirka en tredjedel av lägenheterna i flerbostadshus s.k. ARA-bostäder, vilket betyder att de byggs med statliga stöd och erbjuds socialt svagare hushåll till subventionerade hyresnivåer. Förekomsten av ARA-bostäder dämpar svängningarna i den finska bostadsproduktionen.

Diagram 2: Antal påbörjade lägenheter per 1 000 invånare, år 2000-2016

Källa: Respektive lands statistiska myndighet

Priserna på bostadsmarknaden diskuteras flitigt i flera länder. På den svenska marknaden har den mångåriga prisuppgången nu brutits på flera håll. Även i Norge märks en avkylning. I både Sverige och Norge gäller detta främst för huvudstäderna. Den danska bostadsmarknaden genomgick en omfattande korrigerings med prisfall på såväl småhus som lägenheter i samband med finanskrisen 2008, även i detta fall främst omfattande huvudstaden. Nu har priserna återhämtat sig betydligt sedan botten 2012. Inte minst i spåren av de låga räntorna och denna gång är ökningen mer spridd över fler delar av landet. Myndigheterna har vidtagit åtgärder för att motverka en liknande utveckling som före krisen, exempelvis ökade amorteringskrav och särskilt hårda låneregler i storstadsregionerna. Därtill kan nämnas att nyproduktionen inte ökat i samma omfattning som i t.ex. Sverige, varför prisuppgången snarare kan förklaras av utbudsbegränsningar än av spekulativa inslag. Finland utgör något av ett undantag då det inte finns någon oro för prisutvecklingen. Skuldkvoten bland hushållen är också betydligt lägre än i övriga Norden.

**Tabell 3: Nyproduktion av bostäder
Antal påbörjade lägenheter i 1000-tal**

	2016	2017p	2018p
Danmark	20,5	22,5	24,0
Finland	37,7	43,0	40,0
Island	2,2	2,6	3,2
Norge	36,2	38,0	34,0
Sverige	59,6	73,5	65,3
<i>Totalt Norden</i>	<i>156,2</i>	<i>179,6</i>	<i>166,5</i>

Utöver nyproduktionen utvecklas även ombyggnadsinvesteringarna positivt. ROT-marknaden är mer stabil över tid, vilket bidrar till fortsatt hygglig tillväxt i de totala bostadsinvesteringarna över lag. Med högre omsättning på bostadsmarknaden växer aktiviteten i ombyggnationer och tvärtom. Därmed väntas en viss dämpning i främst Norge efter en tydlig ökning 2017. Även i Danmark förutses en svagare utveckling framöver.

De olika länderna har olika modeller med skattelättnad, liknande det svenska rotavdraget för hushåll. I Danmark har det s.k. hantverkaravdraget varit på plats i olika skepnader sedan 2011. Den senaste förändringen som genomfördes 2016 innebar att avdraget numera begränsas till att gälla renoveringar i energibesparande syften. Därmed minskade antalet hushåll som nyttjade avdraget med nära 30 procent. Tidigare diskuterades ett avskaffande, men nu finns avdraget med i statsbudgeten för både 2018 och 2019.

Tabell 4: Bostadsbeståndet i Norden 2016

Land	Antal invånare* tusental	Befintligt bostadsbestånd*)	
		Antal miljoner lägenheter	Antal lgh/ 1 000 inv.
Sverige	9 995	4,80	480
Danmark	5 749	2,67	464
Finland	5 503	2,97	539
Norge	5 258	2,49	473
Island	338	0,13	390

* 1/1 2017

Lokalinvesteringarna stiger

De totala lokalinvesteringarna i Norden har växt med drygt 6 procent över den senaste femårsperioden. Den positiva utvecklingen kan främst härledas till åren 2015 och 2016 då investeringarna steg med 5,6 procent och speglar den allmänt positiva konjunkturutvecklingen i Norden. Sett över en tioårsperiod har dock lokalinvesteringarna minskat. Utvecklingen har varit relativt likartad i de nordiska länderna där investeringarna ökade fram till finanskrisens utbrott 2008. Därefter föll investeringarna kraftigt i samtliga länder. Fortfarande har inget nordiskt land nått upp till 2008 års lokalinvesteringsvolym och det är endast Island och Sverige som kunnat uppvisa positiv tillväxt i denna delsektor under perioden 2009-2016.

Tabell 5: Lokalinvesteringarnas utveckling

	Utfall 2016	2016		
	(Mdr €)	2016	2017p	2018p
Danmark	7,4	6%	6%	6%
Finland	8,9	9%	9%	2%
Island	0,7	27%	3%	8%
Norge	11,2	4%	5%	2%
Sverige	15,1	4%	5%	1%
<i>Totalt Norden</i>	<i>43,1</i>	<i>6%</i>	<i>6%</i>	<i>2%</i>

Under prognosperioden, 2017-2018, får lokalinvesteringarna i samtliga nordiska länder en relativt god utveckling. Generellt sett kommer tillväxten att mattas av under 2018. I Sveriges, Norges och Finlands fall beror det framför allt på att de privata lokalinvesteringarna dämpas. Här särskiljer sig dock Sverige från övriga nordiska länder då de privata lokalinvesteringarna minskar. Detta beroende på den osäkerhet som några lagförslag inom skatteområdet skapar, vilket påverkar fastighetsmarknaden i Sverige negativt. I Norge och Finland fortsätter byggandet av kommersiella lokaler att öka och i Finland börjar även investeringar i nya industrilokaler att komma igång.

Danmark och Island får en fortsatt gynnsam utveckling på lokalsidan, här drivs utvecklingen också av ökade privata investeringar. På Island är det framför allt turismen som bidrar till ett omfattande lokalbyggande (bl.a. hotell),

men även aluminiumindustrins uppgång bidrar med ökade investeringar. I Danmark går samtliga tre delar inom det privata lokalbyggandet uppåt; industri-, jordbruks- och affärs-/kontorslokaler.

Den mest slående likheten länderna emellan är uppgången för det offentliga lokalbyggandet. I samtliga länder (förutom Island) ökar byggandet av skolor, sjukhus och andra vårdinrättningar. Den allmänna konjunkturuppgången har bidragit till att skatteintäkterna stiger, vilket gör att stater och kommuner har råd att investera i nya offentliga lokalprojekt.

Sammantaget ökar lokalinvesteringarna i Norden med 9 procent under perioden 2016-2018.

Anläggningsbyggandet går starkt

De totala anläggningsinvesteringarna i Norden har växt med drygt 30 procent över den senaste femårsperioden. År 2016 ökade investeringarna i Norden med 9 procent. Sett över en tioårsperiod har det varit en differentierad utveckling där investeringarna i Norge och Sverige ökat starkt medan utvecklingen i Danmark, Finland och Island varit mer blygsam. Gemensamt för de tre sistnämnda länderna är att de påverkades relativt hårt av finanskrisen och den europeiska skuldskrisen. En betydande andel av det nordiska anläggningsbyggandet finansieras via offentliga medel. Exempelvis gäller detta investeringarna i transportinfrastrukturen. Den politiska processen rörande transportinfrastrukturen är relativt lika i Norge och Sverige. Båda länderna antar långsiktiga planer, 12 år, som därmed sträcker sig över flera mandatperioder. Detta skiljer dem åt från Danmark, Finland och Island där den årliga budgetprocessen i högre grad är styrande för transportpolitiken.

Tabell 6: Anläggningsinvesteringarnas utveckling

	Utfall 2016	2016		
	(Mdr €)	2016	2017p	2018p
Danmark	5,4	0%	-4%	4%
Finland	4,7	11%	2%	1%
Island	0,5	83%	10%	3%
Norge	11,5	13%	9%	11%
Sverige	9,3	6%	7%	4%
<i>Totalt Norden</i>	<i>31,3</i>	<i>9%</i>	<i>5%</i>	<i>6%</i>

Tittar vi närmare på de privata anläggningsinvesteringarna ser vi att ett omfattande segment är de energirelaterade anläggningsinvesteringarna. Här noteras att Danmark och Sverige under lång tid, och till skillnad från de övriga nordiska länderna, satsat på en storskalig utbyggnad av vindkraften. Norge har istället förlitat sig på en utbyggnad av vattenkraften och först under senare år fått upp ögonen för vindkraften. Finland är det enda nordiska land som bygger ut kärnkraften. Ett nytt kärnkraftverk är under byggnation och väntas tas i

bruk under 2018. Island har en god tillgång av geotermisk energi och har fokuserat på att tillvarata denna tillgång.

Studerar länderna mer ingående ser vi att anläggningsinvesteringarna i Danmark blev oförändrade under 2016. Utbyggnaden av Köpenhamns tunnelbana, Metrocityringen, gick in sitt intensivaste byggske och bidrog till att byggvolymen inte föll. Ett ökat bostadsbyggande bidrog till att den kommunala exploateringen av vägar och gator steg. I fjol vände dock utvecklingen ned och investeringarna minskade med uppskattningsvis 4 procent. Färre statliga vägprojekt är en förklaring, en annan är minskade investeringstillskott från Metrocityringen. Projektets tunga anläggningsjobb färdigställdes under 2017. Nedgången blir dock kortvarig för redan i år vänder investeringarna upp. Den främsta anledningen är att de energirelaterade anläggningsinvesteringarna växer. Noterbart för anläggningssektorn i Danmark är att tunnelförbindelsen till Tyskland, Fehmarn Bält, påbörjas först år 2020, projektet har kantats med förseningar och ger således inga investeringstillskott under prognosperioden.

Finlands strama finanspolitik har hämmat utvecklingen av de offentliga investeringarna. Trots detta har anläggningsinvesteringarna visat tillväxt. Förklaringen ligger i att regionala och kommunala aktörer gjort kraftiga satsningar och att staten prioriterat utbyggnaden av infrastrukturen framför andra utgiftsområden. Framöver väntas en måttlig tillväxttakt och fokus kommer ligga på underhållsåtgärder av den befintliga infrastrukturen. Bland de största projekten i Finland kan nämnas att den första etappen av metrouthyggnaden till Esbo färdigställdes i november 2017. Ett regionalt projekt som påbörjades under förra året är utbyggnaden av spårvägen i Tammerfors.

Anläggningsbyggandet i Norge har haft en gynnsam utveckling. Den senaste femårsperioden växte investeringarna med drygt 50 procent. Den goda allmänekonomiska utvecklingen har varit avgörande. År 2016 presenterade samferdselsdepartementet en ny nationell plan om sammanlagt 933 miljarder norska kronor för perioden 2018–2029. Det är en ökning med 80 procent jämfört med föregående plan (507 miljarder, perioden 2014–2023). Sett till utvecklingen i närtid växte anläggningsinvesteringarna med uppskattningsvis 9 procent 2017 och den starka utvecklingen fortsätter 2018.

Noterbart för anläggningssektorn i Norge är att en ny byggherreorganisation för utbyggnad av vägar bildades år 2016. Nye Veier drivs i bolagsform och är helt skilt från Statens Vegvesen. Uppdraget till Nye Veier är att fokusera på produktivitetsutveckling och samhällsekonomisk nytta.

För Sveriges del har den senaste femårsperioden inneburit att det privata anläggningsbyggandet växt starkt medan de offentliga investeringarna inte utvecklats lika gynnsamt. Det är anläggningsrelaterade investeringar inom kommunikation, el och VA som drivit utvecklingen

medan investeringsnivån i vägar och järnvägar mer eller mindre är oförändrade. Sverige presenterade en ny nationell infrastrukturplan år 2017. Planerna sammanfaller tidsmässigt med den norska, 2018-2029, men i jämförelse är den svenska satsningen väsentligt mindre och summerar till 622 miljarder svenska kronor. Studeras utvecklingen i närtid sker ett spårbyte, de privata sektorerna bromsar in och istället tar det offentliga över som draglok. Bland annat påbörjas ett delprojekt inom det omfattande projektet Ostlänken (ny järnväg mellan Linköping och Järna) och utbyggnaden av Stockholms tunnelbana år 2018.

Sammantaget ökade anläggningsinvesteringarna i Norden med uppskattningsvis 5 procent i fjol och i år fortsätter de upp med 6 procent.

Byggarbetsmarknaden växer i hela Norden

Siffror över antalet sysselsatta inom bygg- och anläggningsindustrin i de nordiska länderna har ännu inte publicerats för 2017, men i samtliga länder väntas antalet sysselsatta öka jämfört med 2016, och den positiva utvecklingen fortsätter in i 2018. Kompetensbrist framhålls som ett av de största hindren för ökat byggande i hela Norden. Ett stort rekryteringsbehov råder, framför allt av tjänster som innefattar arbetsledande funktioner, men brist råder även på yrkesarbetarsidan.

Tabell 7: Antal sysselsatta personer i byggindustrin

	2016	2017p	2018p
Danmark	161 700	166 000	171 000
Finland	178 200	185 000	187 000
Island	11 800	12 400	13 400
Norge	226 800	230 000	232 000
Sverige	324 800	339 200	343 800
<i>Totalt Norden</i>	<i>903 300</i>	<i>932 600</i>	<i>947 200</i>

Procentuellt sett väntas Island ha den mest positiva utvecklingen av antalet sysselsatta fram till 2018 med en sysselsättningsökning på 13,6 procent. I antal personer rör det sig om en ökning med cirka 1 600 personer till 13 400 personer 2018. Den väntade utvecklingen är den starkaste sedan finanskrisen, då antalet sysselsatta rasade från 17 600 till 11 500 mellan 2008 och 2009.

Vid sidan av Island väntas sysselsättningen öka rejält i både Sverige och Danmark. I båda länder väntas en ökning med 5,8 procent på två år. I Sverige väntas dock merparten av denna ökning ske mellan 2016 och 2017 då byggkonjunkturen mattas av något 2018. Totalt rör det sig om 19 000 fler sysselsatta 2018 jämfört med 2016. I Danmark väntas istället en något starkare sysselsättningsutveckling i den senare delen av prognosperioden, mellan 2017 och 2018. I antal personer rör det sig om sammanlagt 5 300 personer på två år. Det innebär att antalet sysselsatta i Danmark nu kommer att överstiga

genomsnittet för 2000-talet. Framför allt är det ökningen av byggandet av nya bostäder som förklarar den starka utvecklingen i Danmark, då reparationer och underhåll utvecklas svagare. På anläggningssidan väntas antalet sysselsatta snarast att minska under prognosperioden.

Även i Finland väntas en stark sysselsättningsutveckling på 4,9 procent mellan 2016 och 2018. Ökningen är så stark att sektorn är den som bidrar mest till den totala sysselsättningsökningen i Finland. Antalet sysselsatta inom bygg- och anläggning i Finland minskade något under 2014 och 2015, men ökningen de närmaste åren innebär inte bara en återhämtning utan en återgång till sysselsättningsnivån när den var som högst, innan finans-krisen slog till. Samtidigt konstateras att inslagen av utländsk arbetskraft minskar i Finland, vilket bland annat förklaras av att många valt att bosätta sig i landet och därmed inte räknas till den utländska arbetskraften, samt en allt starkare byggkonjunktur i andra länder.

I Norge fortsätter den stadiga uppgången, och 2018 väntas antalet sysselsatta att ha ökat med knappt en procent jämfört med 2016 och uppgå till 232 000 personer. Liksom i Finland minskar dock den utländska arbetskraften.

Sveriges Byggindustrier – Nordisk byggkonjunktur 2017-2018

Maskiner & Reservdelar!

Vi säljer och hyr ut tryckluftsdrivna och hydrauliska bergbormaskiner.

I vårt sortiment har vi också gruvlampor, tändapparater, reservdelar, borr med mera till dig som jobbar inom gruv-, bygg- och stenindustrin.

Vi utför även reparationer på Era maskiner.

Saxdalsvägen 2, Blötberget, 771 65 Ludvika
Tel kontor 0240-374 95, Tel lager 0240-370 01
Fax 0240-376 58

Mobil 070-744 56 66, 070-637 36 29

E post info@gruvteknik.com

www.gruvteknik.com

DOLUTBILDNING

Tyvärr har antal DOLRELATERADE olyckor inte minskat. En sak som är viktig är relevant kunskap hos **alla** som är med sprängprocessen som givetvis också omfattar lastning och transport.

BEF – Utbildning ordnar företagsanpassad utbildning i verklig miljö

För mer info och bokning kontakta

Jan Johansson Tel: 070-899 91 54 jan.johansson@voglers.se

Medlemsbesök hos Kanonidé i Örnsköldsvik

Under BEF:s Norrlandsresa fortsatte vi söderut efter kusten och i Härnösand kom vi fram till Andreas Lindberg som driver företaget Kanonidé.

Det första vi lägger märke till är den fantastiska fina stenblock som agerar som brevlådefäste vid tomtens infart. Andreas berättade senare att han ofta samlar på fina block på arbetsplatser han varit på som han kan använda i framtiden.

Andreas börjar med att ta med oss på en kort promenad, längre ut på spetsen av den halvö han bor på. Där vid havet visar han och berättar lite om Höga

kusten och de fina paddlingsturer det erbjuder i den vackra skärgården.

Andreas berättar att han träffat mig när jag var kvar vid polisen, vid ett tillfälle när det inte gått som planerat. Han tyckte att han blivit mycket bra bemött av mig trots omständigheterna och blivit behandlad på ett positivt sätt som han kanske inte hade förväntat sig. Detta var var förstås trevligt att höra för mig och det var väl inte alltid som händelser som hannade hos mig där alla var lika nöjda!

Inne i Andreas hus pratar vi lite om firman och bjuds på en välsmakande sillsmörgås. Kanonidé arbetar med egna

projekt samt även på konsultbasis med bergsprängning tillsammans med företag som Norrbottens Bergteknik, Berg och Byggteknik i Norberg, NCC, Skanska samt också privatpersoner. Företaget arbetar också med markstensläggning, inredning samt trädgård i akuta situationer.

Andreas är en energisk och drivande person med mycket idéer märker vi när vi sitter där och pratar och efter ett tag är det dags för oss att tacka så mycket och åka vidare på vår resa till nästa medlem.

Tack för ett intressant och trevligt besök Andreas!

Medlemsbesök hos Kalle Sprängare

Efter vårt möte med medlemmen Rickard Lindström på hotellet i Sundsvall så åker vi västerut några mil till Matfors för att träffa medlemmen Kalle Sprängare.

Matfors fick sitt namn tack vare den rika tillgången på lax i forsen i Ljungan där orten ligger. 1919 startade pappers bruket i Matfors Bruk som var i drift till 1990.

Vi träffar Kalle och hans son Johan och de berättar att de arbetar på uppdrag av kommunen med förstärkningsarbeten av brostöd samt kombination av

dampelpelare/brostöd. Arbetet bedrivs till 99 % under vatten och innefattar även rensning av älvbotten. Kalle berättar att de borrar upp till 10 m djupa hål som sedan injekteras med betong och borrningen sker från pråm.

Arbetet startade januari 2016 och förväntas pågå till sommaren 2018. Slutdatum är dock svårt att säga med säkerhet då vattenflödets framdrift samt Statskrafts reglering av dammluckor påverkar.

Kalle berättar att det varit mest förstärkningsarbeten på sista tiden och att

han inte haft tid med sprängarbeten sedan ungefär 2 år tillbaka.

När vi står och pratar med sonen Johan i deras förråd på bron där de har sin pumputrustning för betongen, så märks det att folk i byn är nyfikna på hur det går och någon stannar till och pratar med Kalle för en stund.

Kalle sprängare har jobbat med bergsprängning och anläggning sedan 1981 och 1989 tog han nästa steg och utbildade sig till ansvarig arbetsledare.

Tack för det trevliga besöket Kalle och Johan!

Medlemsbesök hos Stens Bergborrning AB

Som sista medlemsbesök under vår resa från Skellefteå, så åker jag och Anette mot Hudiksvall. Ca 1 mil väster om Hudiksvall så kommer vi fram till Sörviksta 250 i Forsa där Stens Bergborrning AB har sitt säte. Vi träffar Sten vid hans stora maskinhall där han har gott om plats för sina maskiner.

Sten berättar att han mekar/servar mycket själv, bland annat med sina borrhagnar. Sten menar att han sparar en hel del pengar på det vilket man kan förstå då han har en hel del maskiner.

Stens Bergborrning åtar sig jobb inom bergsprängning, bergborrning,

bergspräckning samt bergförstärkning. Inom bergsprängningen har Sten pågående jobb i Boliden Aitik, villagrund på Alnö, VA-jobb på södra Härnön samt Långströmmens Kraftverk, där han även har bergförstärkning.

Sten berättar att de åtar sig alla möjliga spränguppdrag, allt från villagrunder till bergtäkter och att de arbetar som underentreprenörer åt bl.a Skanska, NCC, Svevia, KVB och PEAB. Sten poängterar att det går lika bra för en privatperson att kontakta dem.

Efter en stunds samtal i maskinhallen går vi en trappa upp till kontoret för en kopp kaffe. Där träffar vi Stens fru,

Marlene samt ena sonen, Victor som båda jobbar i företaget. Marlene har hand om kontoret och Victor är maskinoperatör/sprängare. Även Anders och Daniel Åkesson från familjen samt 2 st medarbetare till arbetar i firman.

Stens Bergborrning startades 1996 av VD Sten Åkesson och ombildades till aktieföretag 2005. De är auktoriserade bergsprängare av BEF.

Efter ett tag ursäktar vi oss och lämnar det natursköna Sörviksta för att ta oss vidare till Stockholm.

Tack för det trevliga besöket, vi träffas snart igen!

BORR & SPRÄNG 18
ARONSBORG 24 MAJ

Du kommer väl till årets roligaste händelse?

Medlemsbesök hos Lindströms Bergsprängning AB

Efter att vi rest från Skellefteå med vår bil efter kusten söderut och träffat medlemmar på vägen så var det dags för en övernattnig i Sundsvall. Vi fick tag på Rickard Lindström, ägare till Lindströms Bergsprängning, på kvällen och det bestämdes att det bästa för Rickard var att mötas på vårt hotell och äta en gemensam frukost dagen efter. Vi hade under dagen rest långt och träffat flera medlemmar och kl. var 20.00 när vi anlände hotellet ganska trötta och hungriga så det passade oss bra att träffa Rickard kommande morgon.

Tidigt kommande morgon träffades vi vid frukostbordet och Rickard berättade att han startade sin verksamhet med företaget Mek och Sprängtjänst för ca. 10 år sedan. Rickard gick sin grundkurs för 3-4 år sedan för att året efter bygga på med ovanjord och sprängarbetsledare. Företaget han nu har, köpte han av en annan sprängare 2016. Commandon Rickard använder är han mycket nöjd med och han nu också nyligen investerat i en D7.

Rickard berättar att han har en hel del sprängjobb, mest husgrunder och VA-jobb, men i vinter har han också

hjälp Skanska med ombyggnationen av E4 vid Dingersjö där han sprängde upp till 12 m pall under några månader.

Rickard utför även snöröjning som komplement. Han bor i Matfors och när han får höra att vi skall dit för att träffa en annan medlem, Kalle Sprängare, efter vårt möte på hotellet så säger han att han kan guida oss dit för han skall höra om det finns intresse hos Kalle att köpa en borrhög av honom.

Sagt och gjort, en guidad tur blir det till Matfors, några mil väster om Sundsvall.

Tack Rickard för att du tog dig tid att berätta för oss om din vardag som sprängare!

Rakt genom berget

den 19 februari 2018 14:23 | Av Ulrika Andersson

Nu är det klart hur Trafikverket vill dra nya E4 genom Örnsköldsvik, trafiken ska bort från stadskärnan

Enligt ett pressmeddelande har Trafikverket har valt den norra korridoren för en ny E4 genom Åsberget, tanken är att denna sträckning innebär mindre trafik i centrum och därmed ökad trafiksäkerhet, mindre buller och bättre luftkvalitet.

Enligt Trafikverket ska detta alternativ också innebära större möjligheter till smidiga trafikplatser både norr och söder om tunneln samt en bra koppling till det lokala vägnätet, den nya sträckningen ska ansluta till befintlig E4 vid Bröstarondellen i norr och vid infarten till golfbanan vid Ås i söder.

Byggstart blir det dock inte tal om på ett bra tag, projektet finns inte med i förslaget till nationell plan för 2018-2029.

– Även om vi inte har finansiering klar så är beslutet ändå ett steg närmare ett genomförande av projektet. Som nästa steg kommer vi att göra en översiktlig analys av alternativa finansieringsformer säger Per-Henrik Fräjdin, åtgärdsplanerare på Trafikverket, i pressmeddelandet.

Örnsköldsviks kommun uppges stå bakom Trafikverkets valda korridor, enligt pressmeddelandet beräknas trafiken

Trafikverket vill dra E4 utanför centrum, projektet ligger dock rätt många år in i framtiden.

Illustration: Trafikverket

genom centrum minska med 55 procent och göra E4 framkomligare samtidigt som utsläppen i stadskärnan minskar.

Trafikverket uppger att även om E4-korridoren ligger många år bort pågår arbete, i samarbete med kommunen, för att förbättra både miljö och säkerhet

längs dagens E4.

– Vi bygger bort två farliga korsningar under 2022-2023. Korsningen med väg 352 (Björnavägen) blir en cirkulationsplats och korsningen med väg 348 i Överhörnas byggs om till en trafikplats, säger Per-Henrik Fräjdin.

Slipmaskiner • Slipstift • Gruvlampor

Borrhålsplugg • Fördämningsmattor

Slipskivor • Skjutkabel • Borrkronor

Borrstål • Slangar • Märkfärg

Dammsugarpåsar • Skyddskläder

Gruvstövlar • Tillbehör

Serviceverkstad med demomaskiner

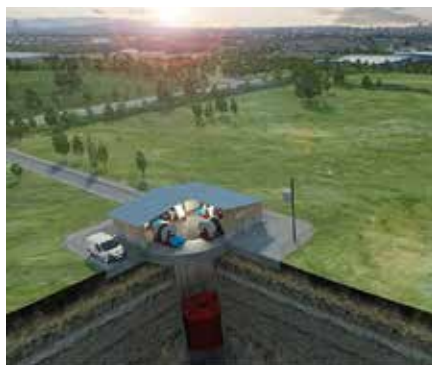
Grusvakt öppnar möjlighet för nya sätt att lagra energi

den 23 februari 2018 07:35 | Av Magnus Lilienström

Ett skotskt företag vid namnet Gravitricity vill lagra energi i luften.

Planen är att använda gamla grusvakt och gravitation för att hamstra energi. Nu har företaget fått sju miljoner kronor i bidrag av Myndigheten Innovate UK för att försöka förverkliga idén.

Egentligen handlar det om simpel fysik – man använder gravitationen och omvandlar lägesenergi till elektricitet. Men Gravitricity har gjort det i stor skala. I stället för att kopplat ihop vindkraftverk med stora batterier, är tanken att man ska koppla kraftverken till stora vikter som hänger i gamla grusvakt. Lyckas projektet anser företaget att deras teknik ska kunna ge grön el och väcka liv i gamla grusvakt.

Lyckas projektet anser företaget att deras teknik ska kunna ge grön el och väcka liv i gamla grusvakt.

Foto: Gravitricity

En rejäl klockvikt, på upp till 3000 ton, som hänger i ett schakt och är kopplad till olika vinschar är teknikens

grund. Energi är antingen absorberad eller genererad genom att höja eller sänka vikten. Tanken är att just kunna ta hand om överproducerad vindkraftenergi. Systemet är dimensionerat för att fungera i schakt från 150 till 1 500 meter. För att öka kapaciteten tänker man sig att man trycksätter schaktet. Enligt Gravitricity så ska tekniken producera el i spannet mellan 1-20 MW och ha en drifttid på mellan 15 minuter och åtta timmar.

Kravet för systemet är att hitta bra hål att hänga vikter i. Under 2018 kommer man att bygga ett designsystem på 250 kW för att visa att konceptet fungerar. Därefter ska man få tillgång till en övergiven gruva och få till en fullskaleprototyp till 2020.

Rock drilling tools for better value

ROCKTOOLS *Since 1989*

WWW.HELSO.FI

Västanbygränd 3, FIN-10600, EKENÄS
Tel.+358 19 246 1101 // E-mail: info@helso.fi

Har du koll på kvartsdammet och lite till?

Som du troligen vet så har vi haft nya krav på oss om kvartsdamm sedan maj 2015.

Det finns två skäl att hålla koll på dammet. För det första för att kvartsdamm är skadligt och på sikt kan leda till allvarlig lungsjukdom Silikos. En sjukdom man trodde var mer eller mindre "utrotad", men det är den inte, nya fall har upptäckts och därför skärper Arbetsmiljöverket kraven på nytt. Det andra skälet att hålla koll på dammet är att AFS 2015:2 "Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om kvarts – stendamm i arbetsmiljön" kräver att allt arbete där kvartsdamm kan förekomma skall planeras, undersökas och riskbedömas. Om du inte gör en riskbedömning och planering riskerar du att drabbas av en sanktionsavgift på 15000 + (antalet sysselsatta-1x271kronor). Det lönar sig alltså att ha rutiner för detta. Skälet är givetvis inte att undvika sanktionsavgift utan ATT se till att medarbetarna INTE utsätts för skadliga nivåer av kvartsdamm.

För att underlätta arbetet har BEF tagit fram en "Checklista kvarts ("Bedömning av risk för exponering av kvartsdamm") och ett antal referensmätningar för olika sprängjobb som skall användas ihop med riskbedömningen. Mätningarna är från några medlemsföretag som genomfört egna mätningar. I normalfallet kan man påstå att exponeringsnivåerna klarar gällande gränsvärden.

Vår tanke med Checklistan och referensmätningarna är att de flesta spränguppdrag kan falla inom ramen för dessa referensmätningar och på så sätt vara ett stöd för egen riskbedömning. Det är viktigt att du dokumenterar eventuella åtgärder du/ni vidtagit.

Gör så här. Ta fram Checklistan och gör en riskbedömning. Välj lämplig referensmätning som liknar ditt spränguppdrag med referensmätningen kan du då hävda att nivåerna på ditt jobb med stor sannolikhet är likartade.

Om du däremot inte hittar en referensmätning som liknar ditt jobb måste du göra en egen bedömning. Gör då en

så seriös bedömning som möjligt. På sikt kommer vi att få in flera mätningar och vårt underlag för riskbedömningar blir flera och riskbedömningarna blir säkrare och bättre.

Men kom ihåg att du ansvarar för din egen och dina medarbetares hälsa och att åtgärderna för att minska damningen är det som är det VIKTIGA.

Ett annat krav från Arbetsmiljöverket är att alltid bedöma "De 13 riskerna" detta är också ett lagkrav. Se BEF:s Checklista "De 13 riskerna".

Till sist En Riskbedömning för hela spränguppdraget skall ALLTID göras här kan du använda BEF:s "färgglada" eller egen om du har det viktiga ÅR att du gör en riskbedömning för hela jobbet.

Åke Ahlgren

Auktorisations konsult BEF

Robert Andreasson och Roger Johansson på Bohus Bergsprängning AB gratuleras av Lars Eric Lindquist och Johan Swärd Transtronic AB till sina 2 installationer av Trimble DPS900 maskinstyrning.

Besök vår nya hemsida på www.transtronic.se

Transport av sprängkapslar som görs av bergsprängare

När bergsprängare transporterar sprängkapslar och sprängämnen för att utföra ett arbete så ska bestämmelserna om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR) följas.

Enligt ADR kan transporten ske på två sätt, ett förenklat och ett där alla bestämmelser måste följas.

1 Förenklade regler enligt 1.1.3.1 (c)

Transport av farligt gods som genomförs av bergsprängare i samband med att de utför sitt arbete kan ske med lättnader från bestämmelserna i ADR. Vissa villkor finns och fortfarande gäller lagen om transport av farligt gods. Där anges att bergsprängaren ansvarar för att transporten genomförs på ett säkert sätt och bergsprängaren ska genomföra åtgärder för att förhindra stöld och andra brottsliga förfaranden med godset. Notera att mängden farligt gods som transporteras bör stå i proportion till storleken på det arbete som ska utföras.

De förenklade reglerna gäller även när bergsprängaren efter arbetets slut transporterar tillbaka sprängkapslar och sprängämnen till sitt företag (returtransport). Lättnaden kan inte användas av bergsprängaren vid transporter mel-

lan två förråd eller om bergsprängaren transporterar sprängkapslar eller sprängämnen till något annat företag.

Följande villkor måste uppfyllas:

1. mängdbegränsningar per förpackning, och
2. den totala mängden farligt gods på transportenheten. Med transportenheten menas ett motordrivet fordon med eller utan släp.

Tillåten mängd farligt gods per förpackning och högsta tillåtna totalmängd per transportenhet beror på vilken typ av ämne/föremål som transporteras.

Mängdbegränsningarna utgår från bestämmelserna i 1.1.3.6 om ”värdeberäknad mängd”.

MSB anser att lättnaden inte kan användas i t.ex. följande situationer:

- En person i samma företag transporterar det farliga godset till bergsprängaren som utför själva arbetet. Detta anses vara intern distribution
- Ett annat (externt) företag transporterar det farliga godset till bergsprängaren som ska utföra själva arbetet. Detta anses vara extern distribution.

1.1 Öppnad papplåda med sprängkapslar

När bergsprängaren kan använda de förenklade reglerna så är det tillåtet för bergsprängaren att öppna och återförsluta papplådan med sprängkapslar för vidare transport till nästa arbetsställe och för returtransport. Återförslutning av lådan med sprängkapslar får göras av bergsprängaren själv, men för att samma transportklassificering ska bibehållas måste de kvarstående sprängkapslarna vara förpackade på samma sätt som när de ursprungligen levererades. De kvarstående sprängkapslarna ska alltså vara placerade i lådan på samma sätt som när lådan öppnades för första gången och med den separering som kapslarna då var placerade med.

Under dessa förutsättningar kan bergsprängaren alltså transportera sprängkapslar med samma klassificering som gällde när lådan var öppen.

Observera att denna bedömning endast gäller för sprängkapslar förpackade i papplåda och vid den transportsituation som beskrivits här. För andra explosiva ämnen och föremål kan transportklassificeringen med stor sannolikhet förändras när förpackningen öppnas.

Erasmus+

PECCS

<http://www.shotfirer.eu/>

2 Utan förenklade regler (ADR gäller "fullt ut")

När bergsprängaren transporterar sprängkapslar och sprängämnen i de mängder som gör att de förenklade reglerna inte får användas så gäller bestämmelserna i ADR fullt ut. Detta innebär bland annat att bestämmelserna om förpackning, märkning, utbildning, godsdeklaration, transportskydd och fordonsutrustning måste följas vid transport.

2.1 Förpackningar

Förpackningar för farligt gods ska vara av god kvalitet och tillräckligt hållfasta för att klara normala transportförhållanden. De ska vara tillverkade och förslutna så att det farliga godset inte läcker ut och inga farliga ämnen får finnas på förpackningens utsida.

Alla typer av förpackningar avsedda för transport av sprängkapslar och sprängämnen ska provas och godkännas (typgodkännas) innan de får användas. Vid val av förpackning ska det kontrolleras att den är godkänd för det ämne/föremål som ska transporteras. Alla typgodkända förpackningar är försedda med en förpackningsmärkning (UN-märkning) som ger viktig information

om förpackningen. Resultaten från en typprovning redovisas i en provningsrapport som oftast är grunden för ett certifikat. I certifikatet anges hur en förpackning ska förslutas och för en papplåda kan där exempelvis anges vilken specifik typ av tejp som ska användas. Dessutom anges i ADR att tillverkare och återförsäljare av förpackningar ska lämna information om vilka förpackningsmetoder som ska följas samt en beskrivning av typ och dimension hos förslutningarna som är godkända att användas.

2.2 Öppnad papplåda med sprängkapslar

När bergsprängaren öppnar en papplåda med sprängkapslar och vill återförsluta lådan för vidare transport eller för returtransport så måste lådan förslutas på samma sätt som förpackningen var försluten från början. För en papplåda gäller exempelvis att samma tejp används som anges i certifikatet och av den information som lämnats av återförsäljaren av förpackningen.

När det gäller själva klassificeringen av sprängkapslarna i en öppnad typgodkänd förpackning gäller samma förutsättningar som anges under de

förenklade reglerna i punkt 1.1. Vid återförslutning av förpackningen ska sprängkapslarna vara förpackade på samma sätt som de ursprungligen levererades. Sprängkapslarna ska alltså vara placerade i lådan på samma sätt som när lådan öppnades för första gången och med den separering som de då var placerade med.

3 Slutsatser om bestämmelser för en öppnad papplåda

med sprängkapslar En öppnad förpackning med sprängkapslar kan bibehålla sin ursprungliga transportklassificering när de öppnas och sedan försluts av bergsprängaren för vidare transport eller returtransport under vissa villkor, både när de förenklade reglerna används och när ADR måste följas helt. Däremot måste förslutningen av papplådan ske på samma sätt som anges i certifikatet eller enligt den information som anges av tillverkare eller återförsäljare av förpackningen när ADR måste följas fullt ut. Detta krav behöver inte uppfyllas när de förenklade reglerna kan användas.

Kontakt: camilla.oscarsson@msb.se
Publicerad: 2018-02-27 kl. 09:38

AG Sprängare AB

AG's Laddmejsel
nu i nytt utförande!

Finns för omgående leverans

Din hjälp när dynamiten är kall och hård!

För frågor och beställningar
ake@agsprangare.se
070-555 24 89

Dolor i gammal sprängbotten

En fråga som är återkommande är vad som gäller vid gammal sprängbotten, där man ska starta en ny entreprenad.

Det är vanligt att det vid olika byggprojekt som ska upphandlas kommer att omfattas av att hela eller delar av projektet handlar om gamla sprängbotten. Det kan röra sig om sprängningsarbeten som kanske utfördes för decennier sedan och man vet idag inte vad som hände just då. I bästa fall så känner man till att det förekommit sprängningar där tidigare. Men, det kan också, tyvärr, komma som en överraskning när arbetena har startat, vilket då kan medföra problem hur man ska agera.

Utgångspunkten är att beställaren ska göra en fackmässig undersökning av fastigheten (AB/ABT 1:6 st 3). Redovisas inget (eller knapphändigt) om sprängbotten i denna, och det inte heller framgår vid besöket på platsen, så får entreprenören göra en fackmässig bedömning, d.v.s. bedöma vad som är "troligt" med avseende på gamla dolor. Är det värre än troligt så ska merkostnaderna regleras som likställda ÄTA (2:4).

I undersökningsplikten ingår inte markundersökningar, om det inte föreskrivits (mycket ovanligt).

Som alternativ till en fackmässig bedömning finns alltid möjligheten (om det är tillåtet) med reservation/anbuds-

förutsättning. Det sistnämnda kanske i kombination med en prislista som reglerar kostnaderna. Då blir det än tydligare och enklare vid regleringen.

Inträffar det något under pågående arbete så kan det även uppstå ett hinder i vissa delar, exvis att vissa maskiner står still medan undersökningar utförs. I bästa fall kan allt regleras som ÄTA, men delar kan som sagt ses som hinder. Det är alltså viktigt att man aviserar lite brett i vissa fall, och skriftligen. Också viktigt att formalia för innehållet i en avisering iaktas. Och en prislista skulle lämpligen kunna innehålla även en peng för maskiner etc som inte kan användas pga att undersökningar måste utföras.

Jan Johansson

Borrar nu i Sverige!

Levererar lönsamhet till kunden

Servicevänlig & hög tillgänglighet

Kundanpassad konstruktion

LIFA
Bergborr Produkter
Tel: 023 790 560
www.Lifa.se

Bygginspektioner med fokus på asbest och kvartsdamm

Nyhet, från 12 mars

Under 2018, med start i mars, kommer Arbetsmiljöverket att inspektera en rad bygg- och anläggningsarbetsplatser i hela landet. Olika riskområden, som kan

leda till arbetssjukdomar inom bygg och anläggningsverksamhet, inspekteras för att lyfta riskerna med bland annat asbest- och kvartsdamm.

“ Citat

Inspektionerna startar i mars och pågår året ut. Vi inspekterar byggarbetsplatser med mellan 6 och 50 anställda. Vi gör cirka 1 850 besök med fokus på riskerna för exponering av asbest- och kvarts. Allt färre drabbas till exempel av sjukdomen stendammslunga men fortfarande kan mer göras för att förebygga och skydda mot exponering både för asbest och kvarts.

– Lena Lindskog, projektledare, Arbetsmiljöverket

Sprängmedelsleverantör med Nordiska värderingar

Forcitet levererar sprängmedel till alla applikationer inom branschen såsom gruvor, täkter, tunnlar och övrig entreprenad. Vårt omfattande produktsortiment består av välkända produkter som är utvecklade speciellt för Nordiska förhållanden.

FORCIT SWEDEN | PRÄSTGATAN 25, 713 31 NORA | TEL. 0587-109 99 | FORCIT.SE

Regeringskansliet

En amnesti för explosiva varor

Regeringen har i dag överlämnat en proposition till riksdagen om genomförandet av en tidsbegränsad amnesti för explosiva varor.

Det är första gången det genomförs en amnesti för explosiva varor i Sverige. Förslaget innebär att den som hanterar en explosiv vara utan att ha rätt till det ska inte dömas till ansvar för detta om man kontaktar Polismyndigheten och lämnar uppgifterna som behövs för att myndigheten ska kunna omhänderta den explosiva varan.

Amnestiperioden föreslås pågå mellan den 15 oktober 2018 och den 11 ja-

nuari 2019. För att få ansvarsfrihet krävs att Polismyndigheten har omhändertagit den explosiva varan.

Den som kontaktar Polismyndigheten har rätt att vara anonym. Explosiva varor som omhändertagits av Polismyndigheten ska som huvudregel tillfalla staten och förstöras.

Sedan tidigare har regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att minska antalet illegala explosiva varor, bland annat har straffen skärpts för allvarliga brott mot tillståndsplikten för explosiva varor. För närvarande pågår också en tidsbegränsad amnesti för skjutvapen.

Kontakt

Miriam Abu Eid
Pressamordnare,
Justitiedepartementet

Mobil 072-216 95 65

E-post miriam.abu.eid@regeringskansliet.se

Genväg

• Prop. 2017/18:116
En amnesti för explosiva varor

Publicerad 07 mars 2018

**Driver miljösafer
samtillsutveckling**

Bergsprängardagarna för 21:a gången

Årets Bergsprängardagar bjöd de 190 deltagarna på en mix av branschnyheter, produktnyheter, teknikutveckling och en mängd projektbeskrivningar, från gigantiska projekt till mycket små. Speciellt uppmärksammades hur ny digital teknik kan förbättra miljö och säkerhet.

Sen förra Bergsprängardagarna har BergUtbildarna och Spijkerman Berg- och Sprängteknik gått samman till Bergcon AB med Anders Arvidsson som vice vd. När han drabbades av influensa inför konferensen fick förre vd:n Sjoerd Spijkerman med kort varsel rycka in som moderator.

I sitt välkomsttal berörde Sjoerd Bergsprängardagarnas historia, fusionen och det nya bolaget Bergcon. Förra året arrangerades Bergsprängardagarna utan BEF:s medverkan för första gången sedan 2004. Men med de nya strukturer-

Jasmine, Frida, Mari och Martin, Bergcon.

na och förnyade samtal finns nu förutsättningar för ett fortsatt framtida sam-

arbete med BEF, menade Sjoerd. Något som tagit sin början redan i år.

Martin Parvisto, BergUtbildarna, betonade att enda vägen till säkra arbetsplatser och hög produktivitet är en gedigen utbildning. Svårigheten är att vara borta från jobbet längre perioder. Martin var därför glad att presentera nya medarbetaren **Jasmine Diring** som utarbetat

ett nytt digitalt koncept för sprängteknisk utbildning. Delar av utbildningen kan läsas in hemma vid datorn i en takt man själv väljer. Därefter fullbordas kurserna med lärarledda praktiska övningar och prov. De traditionella helt lärarledda kurserna finns kvar parallellt.

Forts på sid 28

Forts från sid 27

Konferensens inledningstalare Heidi Andersson, är mångfaldig världsmästarinna i armbrytning. Hon startade företag redan som 19-åring och blev Sveriges första armbrytarkonsult. Hennes stora intresse vid sidan av sport är hållbarhetsfrågor och personlig utveckling. Vi kan utträtta det vi vill bara vi ägnar oss tillräckligt mycket åt det, menar Heidi.

Hon växte upp i den lilla byn Ensamheten i Storumans kommun och där bor hon fortfarande. Numera med sonen Dante och sin man, skidskytten Björn Ferry från grannbyn Stensele. Storuman är troligen Sveriges OS- och VM-guldåtaste kommun med tanke på att även Anja Persson, Ingemar Stenmark och Stig Strand är uppväxta här.

Heidi besöker skolor i hela Sverige för att introducera armbrytning som hon menar är så mycket mer än bara sport. Fair play och säkerhet är grundläggande, fel teknik resulterar lätt i ett armbrott.

Heidi och hennes far Kent Andersson, världsmästare +50 år, snabbutbildade bergsfolket i korrekt armbrytartechnik.

Jonas Segerdahl och Therese Liljengren, Dsec, är gamla bekanta, bland annat från sina uppvisningar med dolhundar under Borr & Spräng. De konstaterade att dolor är vanligare än man tror. Under de senaste tre åren har deras 14 hundar hittat 1 000 kg odetonerat sprängämne. Jonas efterlyste bättre besiktning innan man börjar projektera.

Då slipper man plötsliga stopp efter start. Ibland vet man inte om att man börjat borra i en gammal sprängbotten.

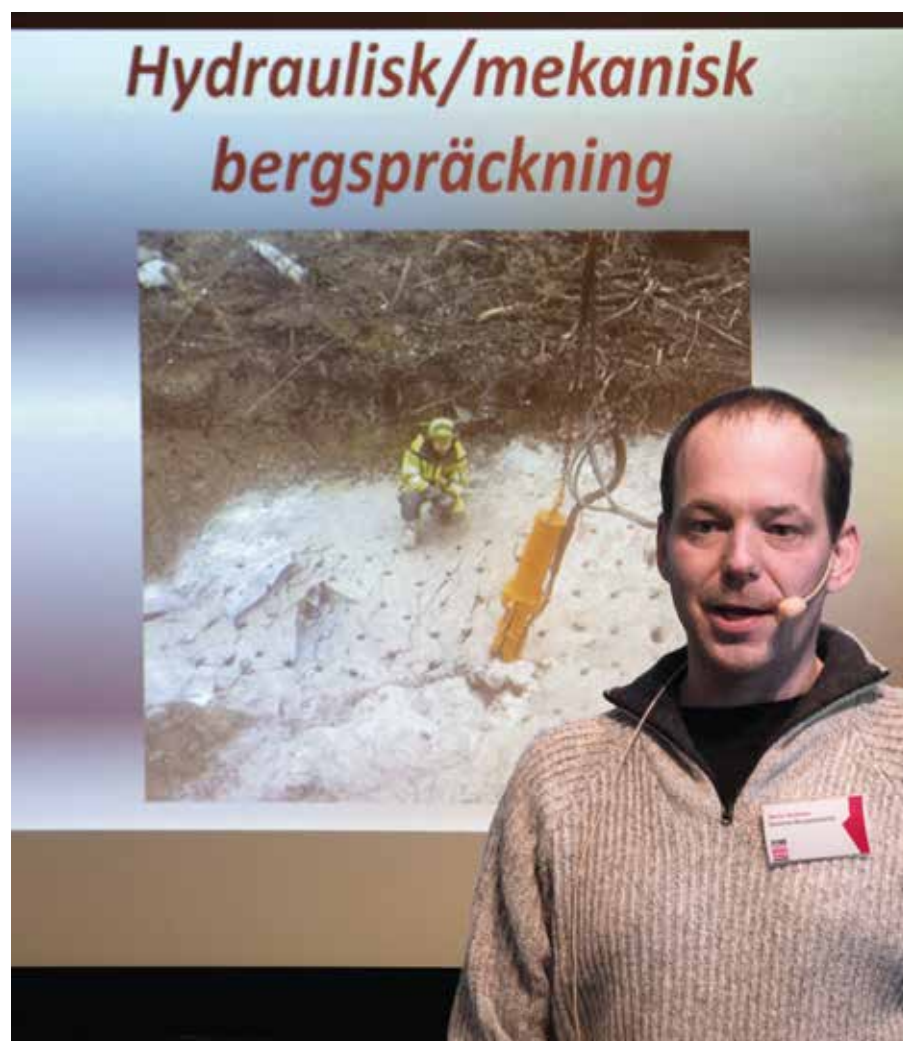
Han ville också dela in sprängområden i olika svårighetskategorier. Bäst historik har man i bergtäkter. Tättbe-

byggda områden som krävt försiktig sprängning är en svårare kategori. Besvärligast kan sprängningar kring flygfält och petrokemisk industri vara. Dsec hittade 200 dolor under tiden som Landvetter byggdes ut.

BEFs nye vd Patrik Jansson presenterade sig och sitt uppdrag. Han är ingalunda okänd eftersom han under tio år medverkat i konferensens myndighetsblock som representant för Polisen. Under sina 18 år inom tillståndsenheten har han gått ett stort antal sprängutbildningar och även undervisat vid polisens explosivämnesutbildning. Sprängkort har han haft sedan 1995.

Från myndigheterna, som i år saknades på konferensen, framförde Patrik att nya föreskrifter för branschen är under utarbetande och beräknas komma om 2 – 3 år.

Han uttalade också en vädjan från polisen att inte ha färdiga listor med onödigt många ersättare som söker tillstånd vid sprängarbeten. Det tar lång tid att kontrollera varje person. Sök tillstånd enbart efter behovet.

spränga! Det blev det första jobbet med hydraulisk spräckning. Metoden innebär att man måste borra många och stora hål, oftast med stora maskiner. Det blir mycket kax – 127 mm hål ger en säck/2,5 m hål. Och arbetet tar lång tid.

Men fördelarna vid mindre arbeten i känslig miljö är många. Ska man spränga gäller samma miljöbalk som när LKAB lossar 2 000 ton trots att kanske bara 4 m³ ska bort. Det krävs konsulter, vibrationsmätningar, riskanalys, utredning av el- och gasledning och ofta måste vägar stängas av. Vid mekanisk spräckning är det i stort sett bara att sätta igång och man lämnar definitivt inga dolor efter sig. Omgivningen påverkas mindre och man har bättre kontroll vid svåra jobb nära kablar, fjärrvärme och trafikleder.

Martin berättar att de just nu jobbar med ett 7,5 km. långt ledningsjobb utmed E4/E20, bara några meter från bilarna. Det innebär stora fördelar för alla parter att aldrig behöva stänga av trafiken.

Även det minsta jobb som att spränga ett skut på en byggarbetsplats innebär en stor apparat med undersökningar, tillståndsarbete och samordning med samtliga på arbetsplatsen. Betydligt enklare att spräcka skutet.

Martin Skullman, Skullmans Bergsprängning, fick ett jobb i Stockholms

innerstad där en mindre mängd berg skulle bort. Men han fick absolut inte

Forts från sid 29

Alexandra Stassais, TRV

Niclas Lindkvist, TRV

Magnus Eriksson, TRV

Stefan Persson, SLL

Stockholm och Göteborgs stora infrastrukturprojekt är ifrågasatta i många politiska läger. Representanter för Trafikverket och Stockholms Läns Landsting förklarade nödvändigheten av att komma ifrån ett växande trafik kaos och samtidigt skapa förutsättningar för utökad kollektivtrafik och fler cykelleder. Man binder ihop bostadsområden och öppnar för nya arbetsmarknader.

Niclas Lindkvist, Projektledare Tunnel Norr, rapporterade från Förbifart Stockholm. Leden blir 21 km. varav 18 km. i tunnel. Långdistanstrafiken tar sig igenom på 15 min. Det ökar framkomligheten för både infarts- och kollektivtrafik.

Alexandra Stassais Söderblom är projektchef för Tvärförbindelse Södertörn som ska avlasta ett kaosartat

område med mycket tung godstrafik. Kungens kurva/Skärholmen, Flemingsberg och Haninge knyts ihop. Förbindelsen blir tillsammans med Förbifart Stockholm och Norrortsleden den sista länken i en yttre ring runt Stockholm.

Stefan Persson, SLL, presenterade arbetet med Stockholms nya tunnelbanelinjer. Målet är främst ökad bostadsbebyggelse. Blå linje förlängs österut från Kungsträdgården till Nacka via Södermalm. Från den nya stationen Sofia under Södermalm blir det en avgrening mot grön linje och Hagsätra som avlastar de oftast överfulla tågen mot Saltsjö/Mälardalen. Blå linje förlängs även från Akalla till Barkarby där en helt ny stadsdel växer fram. En ny gul linje byggs från Odenplan till den snabbt växande Arenastaden via Hagastaden och Hagalund.

Magnus Eriksson, delprojektledare i Västlänken Göteborg, förklarade att man nu efter en tuff process med många olika åsikter äntligen inleder bergarbeten i april. Göteborg har länge haft en ohållbar situation med Centralstationen som säckstation och godstrafik från hamnen som lastas om i centrum. Det ska byggas en 8 km dubbelspårig järnväg där 6 km går i tunnlar. Nya stationer byggs vid Centralen, Haga och Korsvägen. De tekniska utmaningarna är omfattande eftersom stora delar av Göteborg ligger på sättningskänslig lera.

Västlänken ingår i det Västsvenska paketet tillsammans med Marieholms-tunneln, Hisingsbron och nedsänkning av E45 mellan Lilla Bommen och Marieholm. Dessutom busskörväg längs infarterna till Göteborg plus ett antal nya vägar och cykelleder.

MAXAM Civil Explosives, Initiation Systems och teknisk service:
En helhetslösning som bygger på 140 års innovation och erfarenhet.

Från Sverige till Brasilien, från gruva till specialprojekt, finns ett över 140 år gammalt arv, grundat av Alfred Nobel. MAXAMs ingenjörer anförtröts de mest sofistikerade och utmanande sprängningsprojekten. MAXAMs kompletta serie av produkter tillgodose den krävande världsmarknadens behov för bergtakter och specialprojekt på alla 5 kontinenter.

Initiation Systems • Electronic Systems • Packaged Explosives • Bulk Explosives
 MAXAM Sverige • AB Sörmons Grusgrup P.L. 89 02 • 65346 Karlstad Sweden • Tel: +46 (0) 54 53 53 10 •
 Breds-Skälby 2, 745 95 Enköping +46 (0)171 44 31 80 • email: info.se@maxam.net • www.maxam.net

Mikael Kauppi, Magnus Schakt, visade mycket intressanta bilder från en vanlig dag på jobbet vid nya Slussen. En halv miljon människor passerar byggplatsen varje dag! Med noggrann planering har ljud- och vibrationsnivåer klarats bra i den täta miljön.

Per Aspelin, Sprängarpojarna, berättade hur det kan gå snett trots noggrann planering och korrekt sprängplan. Berget är oberäkneligt och förutsättningar kan ändras. Ett ärligt föredrag man kan dra lärdom av, mycket uppskattat.

I blocket **produktnyheter** presenterade Stefan Persson, Sandvik, och Jari Tarkkanen, O-Pitblast, en mängd nyheter som den digitala teknikutvecklingen möjliggör inom maskin- och sprängmedelshandling.

Fredrik Ahlgren på AMV visade en automatisk bergbultningsrigg som förbättrar både resultat och arbetsmiljö.

Henrik Westberg, Marcus Österberg och Daniel Fihlén berättade att Atlas Copco delas upp i ett större och ett min-

dre företag. Atlas i Örebro med 12 500 anställda har bytt namn till Epiroc Rock Drills och blir en central del för forskning och utveckling. Den mindre organisationen innebär kortare beslutsvägar.

Forts på sid 32

Gå en Borrkurs i vår!

Vi tar emot intresseanmälan!

anette@bef.nu

EXPLOSIV
utbildning

Forts från sid 32

Henrik, Marcus och Daniel, Epicroc

Fredrik Ahlgern, AMV

Jari Tarkkanen, O-Pitblast Forcit

Stefan Persson, Sandvik

Många andra ämnen behandlades av expertis inom områdena resurs- och masshantering, buller, vibrationsmätningar, tunnelreovering, drönanvändning och försäkringar för entreprenör.

Nyheter från systerorganisationerna **Svenska Bergteknikföreningen och**

SBMI förmedlades av Robert Sturk respektive Björn Strokirk. Martin Malmsten, **NCC**, visade hisnande drönanfilmer från respektingivande sprängningar i Norviks hamn. Konferensen avslutades av Sjoerd Spijkerman, **Stockholm vatten**, som tillsammans med

Frida Hesselgren och Björn Runefeldt, **Bygg & Berglaget**, presenterade utbyggnaden av Henriksdals reningsverk. Det blir ett av världens största och modernaste reningsverk under jord.

Text & foto: Kjell Duberg

Under kvällens festmiddag avtackades Roland Netterlind som nu med ålderns rätt drar sig tillbaka efter 15 år som vd för BEF. Roland har varit med sedan BEF bildades och ordförande Jan Johansson påminde i sitt tal om den blygsamma starten med några bergsprängare som bildat en interimstyrelse och annonserade efter en vd. Visionen var en branschorganisation som kunde få slut på osund konkurrens där man tummade på säkerhet och arbetsmiljö för att bjuda under konkurrenterna.

– Styrelsen och BEFs medlemmar är mycket tacksamma för din insats, betonar Jan. Det har varit roligt och inspirerande att jobba ihop med dig. Vi har fått se föreningen växa stadigt och nu lämnar du ifrån dig en organisation med 105 medlemsföretag, 60 aktivt stödjande partners och en stabil ekonomi. Du har otaliga gånger skrivit på checkar till Årets Bergsprängarstudent och Årets Bergentreprenör. Nu tycker vi att det inte är mer än rätt att du för en gångs skull får en egen stipendiecheck påskrivnen mot din ryggtavla, avslutar Jan.

Här får den alltid lika välklädde Roland själv ett stipendium för lång och trogen tjänst.

Jan och Roland delar ut priset till Årets Bergsprängarstudent år 2009.

Roland tackar för hyllningarna och ger en kort resumé. Efter byggnadsingenjörsexamen arbetade han på anläggningssidan hos Siab och med industriavfall på Ragn-Sells. När han så småningom kom till Dalkia och jobbade med teknisk fastighetsdrift träffade han kvinnan som skulle bli hans fru, Lea på ekonomiavdelningen. År 2002 fick han se en platsannons om vd till en nystartad branschorganisation. Det lät spännande, Roland sökte och fick tjänsten.

– Åren på BEF har gått fort, tycker Roland. Tillsammans med första ordför-

anden Volgan Karlsson, nuvarande Jan Johansson, styrelsen och alla eldsjälur tycker jag att vi nått många av målen i den visionen som fanns från början. Vi har en omfattande utbildnings- och rådgivningsverksamhet och ett brett kontaktnät. Beställare och branschens myndigheter lyssnar på oss eftersom de vet att vi sätter säkerhet, arbetsmiljö och utbildning i första rummet. Men än finns det mycket kvar att göra. Jag är mycket tacksam för den här tiden, slutar Roland.

Text & foto: Kjell Duberg

EXPLOSIV
utbildning

Grundkurs i Sprängteknik V 17 och V 22 i Jakobsberg

*Repetitionskurs samma veckor

anette@bef.nu

Sprängning i bergtäkter i närheten av flygplatser

I samband med en SEVESO-inspektion i en bergtäkt anmärktes på att det inte gjorts någon riskbedömning avseende lufttrummet. Alltså, att det skulle vara möjligt att det kan komma ett flygplan vid sprängningen och att det i en omständighet skulle kunna innebära en fara för flygtrafiken. Frågan fördes vidare till Transportstyrelsen, som visade på en pragmatisk

syn på problematiken. På Transportstyrelsen finns det nu en informationssida där man beskriver hur man bör agera om en täkt ligger inom en kontrollzon. Vid flygplatser så finns det framtaget en drönarkarta som visar de kontrollzoner som finns i anslutning till en flygplats.

Sprängning i bergtäkt

Vägledning för sprängning i bergtäkter vad gäller luftrummet

Inför en planerad sprängning i bergtäkt är det bra att ta reda på om det förekommer verksamhet i luftrummet på låg höjd.

Om platsen för sprängningen ligger nära en flygplats

Om platsen för sprängningen ligger nära en flygplats bör du kontakta flygplatsen i god tid innan du planerar att spränga.

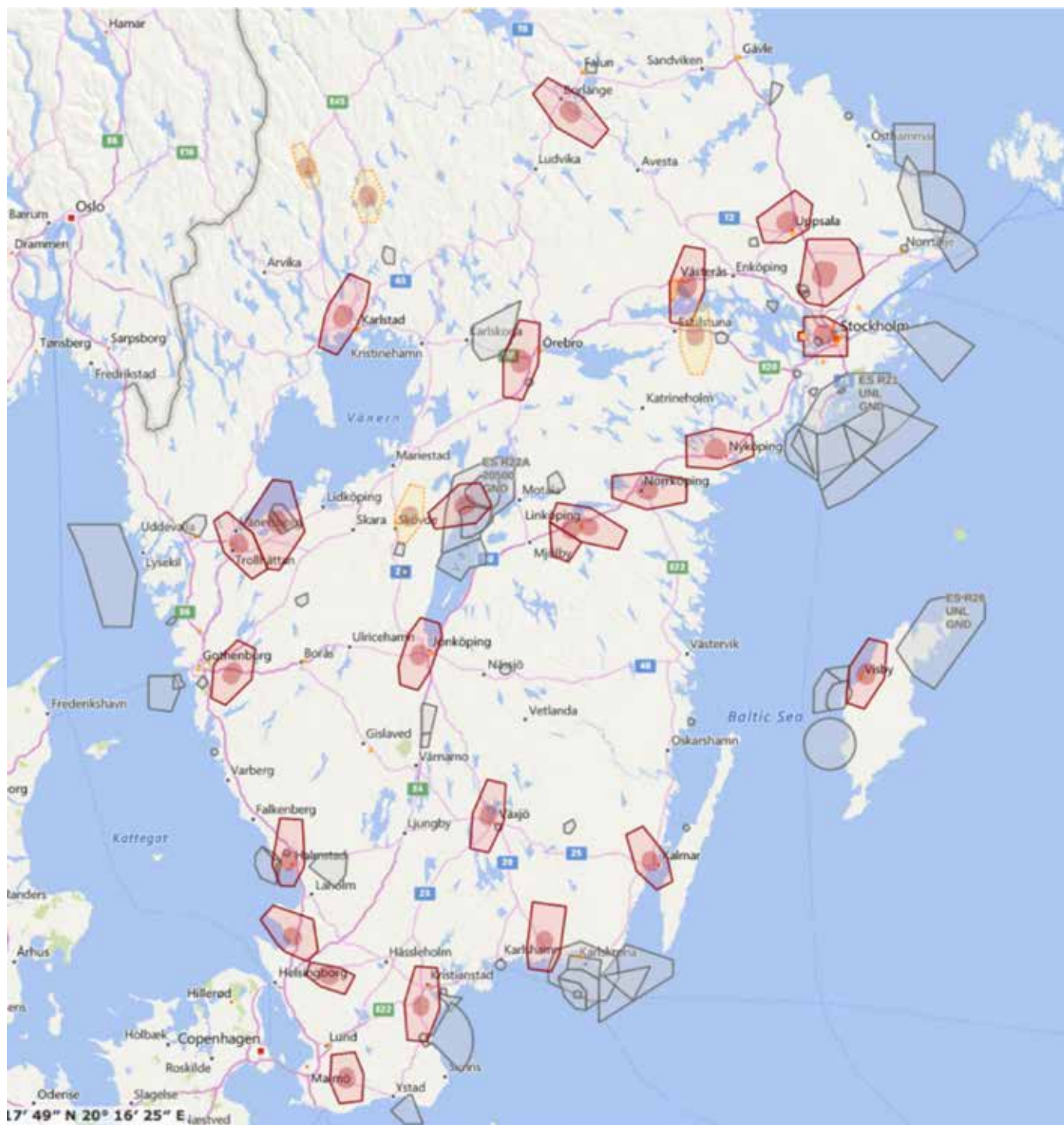
Några flygplatser har så tät trafik, även under nätter och helger, att det kan vara svårt att hitta någon lämplig tidpunkt för sprängning i närheten av dessa.

Tänk på att en flygplats kan ha tillfälligt öppet på andra tider än ordinarie.

Du kan med hjälp av Luftfartsverkets [drönarkarta](#) se var kontrollzoner för våra svenska flygplatser ligger. Täkter som ligger inom en kontrollzon bör kontakta flygplatsen innan sprängning.

Det finns även ett antal mindre flygfält i Sverige, där flygning förekommer mer frekvent på lägre höjd. För att komma i kontakt med dessa finns mer information att hämta på [KSAK](#) hemsida.

Drönarkartan

Det finns även en länk till KSAK (Kungliga Svenska Aeroklubben) hemsida som visar de mindre flygfält där det kan förekomma mer frekvent flygning på lägre höjd.

Länken till sidan är:

<https://www.transportstyrelsen.se/sv/luftfart/flygplatser-flygtrafiktjanst-och-luftrum/Luftrum/sprangning-i-bergtakt/>

När man är en glad pensionär, eller...

Nu har dett snart gott ett halvår sedan undertecknad lät pensionera sig. Det var ett beslut jag tagit något år tidigare att där var någon slags gräns. Visst finns det många personer som gör nytta efter 70 men det finns också patetiska exempel på personer som försöker hänga kvar enligt mig allt för länge.

Redan första dagen hemma började jag dock tveka. För att jag inte skulle vara sysslolös hade min älskade fru Lea gjort en lista på ca 75 punkter som skulle åtgärdas på hus och trädgård. Så omtänksamt. Som en god entreprenör började jag genast med att handla upp underentreprenörer för de olika projekten men det var tydligen inte så det var tänkt. Jag skulle göra det i egen regi! Jag lyckades dock förhanla bort de farligaste jobben typ mossrengöring av några 100 kvm tak.

En för mig viktig del är att fortsätta vara fysisk aktiv nu när man har tid och därför är det 10 000 steg/dagmetoden som gäller med stavar. Ok det går ju att göra undantag som när Patrik eller Anette ringer från kontoret och vill ha hjälp med något, man är inte helt bortglömd. Och då får man ju också 10 fika, en av de saker man kanske saknat mest.

Jag har nu också blivit invald i PRO (Pensionärernas Riks Organisation) Viksjös styrelse och där finns det mycket att lägga energi på. Det är inte klokt, eller rättare sakt det är klokt vad dagens pensionärer är aktiva.

Och som gammal BEF:are har jag givetvis blivit "Passiv" medlem inom BEF. Innebär bla att man fortsätter och får BEF-Nytt, inbjudningar till stämma och andra events. Däremot har man inte kvar rösträtten. Avgift endast 800 kr/år. Kontakta kontoret.

Hälsningar från
en mestadels
glad pensionär

Roland

FÖR SÄKER SPRÄNGNING!

RUBA GUMMI AB
BRÄNDÅSEN 141
694 93 ÖSTANSJÖ
Hemsida: www.rubagummi.se

TEL: 0582-23010
MOB: 0703-983231
MAIL: info@rubagummi.se

Göta hovrätts dom i mål nr T 62-16; 2016-11-24

Ett aktuellt rättsfall visar på vikten att ha kontroll på formalia. Hyresrättsliga frågor handlar många gånger om att veta att det finns en hel del viktiga formalia att hålla reda på - särskilt vid uppsägning av kommersiella hyresavtal.

En hyresgäst hade vid flera tillfällen haft samtal med sin hyresvärd om olika frågor som rörde hyresgästens lokal. Ibland ville hyresgästen minska ner på sin area och ibland vill man hyra till mer area för verksamheten. Hyresgästen informerade hyresvärden ca ett och ett halvt år i förväg om att man inte skulle vara kvar i lokalen utan flytta verksamheten någon annanstans. Hyresvärden uppfattade det som att hyresgästen ville ha hjälp med att hyra ut lokalen i andra hand och lade ut på sin hemsida en information om att det tillsammans med tomma lokaler i fastigheten även fanns annan lokal som kunde hyras (hyresgästens lokal). Hyresgästen ville att man skulle gör en besiktning av deras lokal för att konstatera eventuella skador i lokalen som de skulle reglera så att annan hyresgäst som skulle hyra lokalen i förtid inte skulle betala dessa. Besiktning ägde rum drygt två månader innan tiden för uppsägning i mars samma år gick ut.

Hyrestiden var tre år med tre års förlängning och nio månaders uppsägningstid. Hyresgästen missade sista dagen (2014-03-31) för uppsägning av hyresavtalet med några veckor. När hyresgästen blev uppmärksam på detta skickade han en skriftlig uppsägning i efterhand till hyresvärden som då informerade om att tiden för uppsägning hade gått ut och att hyresavtalet fortsätter tre år till. Kontraktsvärdet var ca 22 miljoner kronor att betala i hyra för de tre kommande åren.

Hyresgästen reagerade starkt på den informationen och ansåg att parterna hade kommit överens muntligen om att hyresavtalet skulle upphöra att gälla 2014-12-31. Hyresgästen väckte i december 2014 fastställsetalan om att hyresavtalet upphört att gälla 2014-12-31. Hyresgästen flyttade ifrån lokalen 2014-12-31 och betalade inga hyror därefter.

Hyresvärden som fortfarande ansåg att hyresavtalet gällde, vidtog då åtgärd mot hyresgästen med uppsägning av hy-

resavtalet i förtid på grund av kontraktsbrott då hyresgästen inte betalade hyrorna. Efter återvinningsfristen väckte hyresvärden talan mot hyresgästen å sin sida för fastställande av att hyresgästen var skadeståndsskyldig på grund av kontraktsbrott och att tingsrätten skulle fastställa att hyresgästen skulle betala ersättning för alla uteblivna hyror tre år framåt.

Under domstolsförhandlingarna som följde hävdade hyresgästen i första hand att parterna hade träffat en uttrycklig muntlig överenskommelse om att hyresavtalet hade upphört att gälla, i andra hand att hyresavtalet upphört att gälla genom passivitet och i tredje hand alternativt genom konkludent handlande från hyresvärden. Hyresgästen ansåg att Hyresvärden under en längre tid hade känt till hyresgästens intresse av att flytta från lokalen och fick därmed anses ha passivt accepterat hyresgästens information som en uppsägning och därför var hyresgästen inte heller skadeståndsskyldig.

Hyresvärden hänvisade hela tiden till det skriftliga hyresavtalet att skriftlig uppsägning måste ske och till de formella reglerna i jordabalken (Hyreslagen och arrendelagen) om hur ett hyresavtal skall bringas att upphöra. Hyresvärden ansåg att hyresgästen inte följt dessa regler och ansåg att något upphörande av hyresavtalet med passivitet eller konkludent handlande i sig inte kunde få avtalet att upphöra, även om hyresvärden kände till hyresgästens intresse att flytta.

Tingsrätten konstaterade att hyresgästen har såsom kärande bevisbördan för att en giltig uppsägning av hyresavtalet skett. Av den bevisning som presenterats framgår inte att det skett en skriftlig uppsägning. De av hyresgästen åberopade mejlkonversationerna förändrar inte den bedömningen. Hyresgästen har uppgett att han gjort en muntlig uppsägning den 23 maj 2013, något som inte bekräftats av Hyresvärden. Oavsett hur det förhåller sig har det inte gjorts en skriftlig bekräftelse av uppsägningen. Eftersom Hyresvärden även åberopat bristande skriftkrav för giltig uppsägning kan inte hyresavtalet anses ha varit uppsagt ens genom konkludent handlande. En uppsägning har således

inte skett, vare sig skriftligen, muntligen, genom passivitet eller genom konkludent handlande. Tingsrätten kom till slutsatsen att hyresgästen inte på något sätt hade bringat hyresavtalet till upphörande den 31 december 2014.

Tingsrätten gjorde sedan en genomgång och bedömning om avtalet upphört genom konkludent handlande. Med beaktande av att det funnits ett avtalat skriftkrav mellan parterna om uppsägning samt att det i övrigt måste vara klart vad som i ett hyresförhållande utgör ett avtal om uppsägning, finner tingsrätten att det inte är visat att parterna ingått ett avtal om uppsägning av hyresavtalet genom konkludent handlande. Tingsrätten gav hyresvärden rätt till skadestånd.

Hyresgästen överklagade till Göta hovrätt och yrkade att hovrätten skulle fastställa att hyresavtalet hade upphört att gälla 2014-12-31.

Hovrätten anser mot bakgrund av det anförda att Hyresgästen inte har visat att parterna avtalat att hyresförhållandet skulle upphöra vid utgången av 2014 enligt någon av de avtalsmodeller som Hyresgästen åberopat. Det är inte heller visat att Hyresvärden genom passivitet och rätthabering har gått med på att hyresavtalet skulle upphöra. Göta hovrätt gav därmed hyresvärden rätt till skadestånd för resterande avtalstid.

Hyresgästen ansökte om prövningstillstånd i Högsta domstolen men fick inget sådant så Göta hovrätts dom vann slutligen laga kraft. Hyresgästen betalade då allt skadestånd och rättegångskostnaderna i såväl tingsrätt som hovrätt.

Sammanfattning. Det framgår av ovanstående dom att formkrav är viktiga i hyresförhållanden men även i arrendeförhållanden. Finns det i ett skriftligt avtal inskrivet att en skriftlig uppsägning ska göras så ska det i så fall göras skriftligen. Det är ett formkrav som inte mot någon parts invändning, kan åsidosättas. Båda parter kan dock, av någon anledning, komma överens om att inte tillämpa den bestämmelsen och komma överens om att avtalet upphör utan uppsägning, men det är inte vanligt.

I hyresförhållanden finns det reglerat i lag (hyreslagen) som huvudregel att en uppsägning ska vara skriftlig för att gälla, men undantagsvis kan en hyresgäst

Forts från sid 37

muntligen säga upp ett hyresavtal under förutsättning att Hyresvärden då skriftligen bekräftar den muntliga uppsägningen. Gör inte hyresvärden det så är den muntliga uppsägningen inte giltig!

Det finns dock situationer när muntligt hyresavtal har ingåtts. I sådana fall

kan det vara problematiskt att avgöra hur en uppsägning ska gå till.

Bevisbördans placering för vem som påstår vad i sådana situationer kan bli komplicerad att utreda. Således är det viktigt hur avtal ingås, hur skriftliga avtal utformas och hur ett avtal skall

bringas att upphöra, särskilt när det finns formkrav och tvingande lagregler att beakta.

Advokat Sven Törnberg
Wollén Albinsson Advokatbyrå KB

Databrottsförsäkring

Mitt namn är Christian Castro och är 41 år. Jag har jobbat med sakförsäkringar i snart 10 år och trivs jättebra att jobba för Nordens största sakförsäkringsbolag If.

Jag tänkte introducera för er vår senaste produkt som är Databrottsförsäkring.

Problemen med dataintrång ökar snabbt. Varje dag utsätts både små och stora företag för hackare och virus och metoderna blir mer och mer sofistikerade.

I vår digitala vardag är datavirus, trojaner och DoS/DDoS-attacker bara några exempel på dataintrång som hackare och kriminella dagligen utsätter företag för. Följderna kan bli att system stängs ner, register och dokumentation raderas eller sprids, eller att någon tar över din dator och kräver dig på pengar.

Åtgärderna som krävs blir dyra då experthjälp krävs och som företagare finns det risk för förlorad inkomst vid avbrott i verksamheten. Med vår databrottsförsäkring får du både ersättning och experthjälp.

NÄR GÄLLER FÖRSÄKRINGEN?

Försäkringen gäller vid dataintrång i din verksamhet – det vill säga om någon

utan lov skaffar tillgång till, ändrar, förstör, raderar eller på annat sätt gör data, programvara och nätverk otillgängligt.

VAD INNEHÅLLER FÖRSÄKRINGEN?

Du får tillgång till IBM:s dataexperter 24 timmar om dygnet som hjälper dig avgöra om du drabbats av dataintrång. Har du råkat illa ut återställer de dina system så att du snabbt är igång med verksamheten igen. Vi ersätter kostnader som uppkommer vid avbrottet samt kostnader för att bevaka att känsliga uppgifter om dina kunder inte stjäls.

FÖRDELAR

- * Ger ersättning för avbrott upp till 120 dagar.
- * Täcker kostnader för expert/konsulter som återställer ditt IT-system.
- * Täcker även kostnader för dina drabbade kunder.
- * 24 timmars service från IBM.

SÅ HÄR MINSKAR DU RISKERNA

- * Installera antivirusprogram med automatisk uppdatering på företagets alla datorer.
- * Installera brandvägg som skyddar mot intrång. Hackare använder dataprogram som söker efter oskyddade

datorer. En brandvägg och ett antivirusprogram kompletterar varandra. Många leverantörer erbjuder säkerhetspaket som innehåller båda delarna.

- * Ta backup av företagets data och system - helst dagligen. Kontrollera regelbundet att backup-rutinen fungerar som den ska.
- * Spara krypterade säkerhetskopior hos en backup-leverantör.
- * Se till att det finns enkla rutiner för de anställda om IT-säkerhet, som t.ex. kännedom om säkra lösenord, hur man bör uppträda på nätet, etc.

För mer information är ni välkomna att kontakta mig direkt på telefon 010-603 67 03.

Christian Castro
Företagssäljare

A complete rock service
**People make
the difference**

Nobody gives a better
blasting performance...

Hugelsta, 635 02 Eskilstuna.
Tel: 016 13 90 77 Fax: 016 12 87 10

EPC-SVERIGE EPC
GROUPE

The Equipment

The Shotfirer

The Team

Auktorisering

Auktoriserade Bergsprängare i dagsläget

Alingsås Sprängtjänst AB	Hildings Bergsprängning AB	Skullman Bergsprängning
Andersson & Rask Åkeri AB	Hundprofil	Sprängarbeten i Trönedal AB
Andreasson Väg & Bygg AB	Hässlehult Sprängtjänst	Spräng och Mätkonsult i Nora AB
Berg & Byggteknik i Norberg AB	Källgren & Söner AB	Sten & Betongteknik i Katrineholm
Bergsprängaren Forsberg AB	Lindbergs Sprängtjänst	Sten-Gunnar Karlsson
Bertil Almqvist Bergsprängning AB	& Pyroteknik AB	Stens Bergborrning
Björknäs Bergsprängning	Lisas Bergsprängning AB	Svensk Maskinborrning
Björnsäters Berg & Transport AB	Magnus Schakt AB	Thorins Sprängnings AB
C. Skönnerud Bergarbeten AB	Markströms Dyk & Sprängteknik AB	Uddevalla Bergsprängning AB
Dala Spräng & Grävteknik AB	NCC Roads	Uppländska Bergborrnings AB
Ducimus Blasting AB	Nerikes Bergsprängning	Voglers Sverige AB
Enjis Bergsprängning AB	Nitro Entreprenad AB	Värnamo Sprängtjänst AB
Frentab Entreprenad & Söner AB	Norrbottnens Bergteknik AB	ÅG Sprängare AB
Hallstahammars Sprängtjänst AB	RG Bergkonsult AB	Östervallskogs Allteknik AB
Hammarö Bergsprängning AB	Robbans Last & Trucktjänst	
Hermans Maskin AB	Roger Sprängare	

KALENDARIUM

I kalendern finns både ”öppna” aktiviteter men även olika större gruppers mö-

ten där BEF deltar eller externa kurser , detta som en allmän information.

April

6	Föreningsstämman	<i>Berns</i>
23-27	Grundkurs/Repetitionskurs i Sprängteknik	<i>Jakobsberg</i>

Maj

14-18	Grundkurs/Repetitionskurs i Sprängteknik (engelska)
24	Borr och Spräng
28-1 juni	Grundkurs/ Repetitionskurs i Sprängteknik

Juni

22	Midsommarafton
----	----------------

Senaste information om olika aktiviteter se
www.bef.nu

BEF Utbildning höll kurs för NCC i Göteborg!

BEF Utbildning har åter igen fått förtroendet att hålla kurs för NCC. Denna gång på Kromet i Göteborg. Det blev en händelse full dag för oss i BEF-teamet och för de 20-tal kursdeltagarna.

Kursen heter Bergsprängning för beställare och är skraddarsydd för personal i stora organisationer som jobbar som arbetsledare, platschefer, projektledare och inköpare, och behöver bättra på sina baskunskaper om vad bergsprängning handlar om. BEF Utbildning har under flera år fått uppdraget av NCC att utbilda deras personal.

Dagen började med en kortare introduktion av Anette, där hon presenterade BEF och hur kursen var upplagd. Därefter levererade BEF Utbildning en ”sprängfylld” dag!

Fredrik Viking (Explosiv Utbildning) pratade sprängämnen och dess egenskaper, geologi, sprängning och olika typer av bormetoder. Arbetsmiljöbe-

Trimble **TRANSTRONIC®**

DPS900 DRILLING AND PILING SYSTEM

BOHUS
WENNERGREN GÅRDEN 4 M
413 21
www.bohus.se

Atlas Copco
B23

Robert Andreasson och Roger Johansson på Bohus Bergsprängning AB gratuleras av Lars Eric Lindquist och Johan Swärd Transtronic AB till sina 2 installationer av Trimble DPS900 maskinstyrning.

Besök vår nya hemsida på www.transtronic.se

stämmer samt lite om transporter och förvaring.

Martin Andersson (Dusimus AB) genomförde en uppskattad minikurs på ämnet "dolor" och hantering av dessa. Intressant diskussion och frågestund följde.

Göran Kers (Anläggningskonsult AB) presenterade AMA och berättade

och gav värdefulla tips om hur man som entreprenör kan tänka när man upphandlar jobb, för att i slutändan tjäna pengar.

Klas Myremark (Klas Myremark Bergsprängning AB) presenterade ett fall från verkligheten, som han själv ställts inför.

Ett stort tack till Fredrik, Martin, Göran och Klas som bidrog med intres-

sant och uppskattat innehåll denna dag!

Om ni är intresserade av att köpa kursen, ta kontakt med Anette anette@bef.nu 070-693 68 98

Känner du till att du skulle kunna arbeta effektivare? Vill du utnyttja modern teknik men har svårt att komma igång?

Rebla är ett företag som hjälper andra företag att utvecklas digitalt.

Vi har god insyn i bergsprängarbranschen då vi länge jobbat med både BEF och Uppländska berg. Vi förstår hur arbetet bedrivs i branschen och har många förslag på hur det enkelt skulle kunna effektiviseras och förbättras.

Torsdagen den 15 maj mellan 8:30 och 10:30 ger Rebla en utbildning i hur ni i bergsprängarbranschen kan spara tid och pengar, öka säkerheten samt lättare behålla personal med hjälp av den moderna tekniken. Kursen är 2 timmar och hålls i lokaler på Vasagatan centralt i Stockholm. I kursen ingår frukost och ett utbildningsmaterial.

Kursen kostar 650 SEK/person ex moms och anmälan sker till rebla.se (funkar bra i mobilen) eller så kan ni ringa 070- 409 52 91

**Priset är rabatterat för BEF-medlemmar*

Ser fram emot att träffa er i maj!

/Rebecca

PECCS

Pan-European Competency Certificate for Shotfirers

With this project called PECCS – Pan European Competency Certificate for Shot firer/blast designers, EFEE's (European Federation of Explosive Engineers) aim is to create a course, according to the valid European Shot firer Requirements, for a standardized assessment of technical competencies for the shot firer / blast designer profession in European Union.

The Course will be based on a material with 6 chapters from a previous project and an additional chapter is added about blasting tunnels, the materials will be worked through and modernized. During this project all partners collaborate to add exercises, exams to the materials and all this will be put together for a course.

The outcomes of this project: the materials with examining questions, exercises, the course based on these materials and the online learning materials, will be available on the internet for free on www.shotfirer.eu. In order to maintain a good quality and appropriate educational outcome of the courses we will create a Guidebook based on the learning material for trainers and shot firers who want to learn independently online.

We are welcoming specialists and authorities of this industry to take part on our Test courses!

II Test Course: 23rd – 27th April in Paris, France
III Test Course: 10th – 14th September in Dresden, Germany

The project is funded by European Commission under the Erasmus+ program.

Bergsprängning på Facebook

Nu har BEF tagit steget ut i cyberrymden på riktigt för att komma ännu ett steg närmare våra medlemmar. Facebook är idag världens största community, så det är klart det måste finnas en naturlig samlingspunkt för alla bergsprängare. BEF har därför en egen sida dit alla som har Facebook kan gå och mingla, diskutera bergsprängning och träffa kollegor inom branschen. Sök på Bergsprängnings Entreprenörernas Förening eller gå in på www.facebook.com/sprangning och tryck sedan på gilla-knappen så kommer ni ha möjlighet att själva skriva inlägg, kommentarer osv.

Varmt välkomna!

OBS! BEF utbildning finns även på Twitter

"Passiv" medlem

På begäran av flera medlemmar som sålt sitt företag, gått i pension eller av anledning tillfälligt eller för alltid lämnat bergsprängningsbranschen men ändå vill ha en koll på vad som händer inför vi nu medlemsalternativet "Passiv medlem" (egentlig fel ord för man vill ju egentligen vara aktiv och veta vad

som händer). Medlemskapet innebär att man ex.vis får BEF-Nytt, inbjudningar till stämman och andra typer av möten. Däremot har man inte kvar sin rösträtt. Medlemsavgiften blir 800 kr/år

Intresserade kontakta BEFs kontor.

VISA ERT MEDLEMSKAP – Ger konkurrensfördelar

En undersökning visar att både Proffs-beställare och privatkunder ser en stor fördel i att en entreprenör/hantverkare är medlem i en branschförening.

Därför våga synas. Visa BEF – loggan på brevpapper, fakturor, anbud, maskiner, hemsida mm.

Behöver ni dekaler, digitala loggor, råd eller praktisk hjälp. Ring kontoret så ordnar vi det.

Åter i lager

Köp flaggor – profilera BEF

Nu har äntligen de nya flaggorna kommit, denna gång med en auktorisationslogga. Det hjälper till att profilera BEF och Auktoriserad Bergsprängare. Använd den flitigt vid postning inför sprängning. Se gärna vad AFS 2007:1 Sprängarbete skriver i 37 § om utrymning, bevakning och initiering.

Flaggorna säljs till självkostnadspris á 160 kr styck exkl moms. Maila beställningen till roland@bef.nu eller ring kontoret 08-36 36 14.

BEF-NYTT som digital bladdertidning på nätet

BEF-NYTT finns även på nätet som bladdertidning via hemsidan. Man läser således som vanligt.

Tipsa eller länka till dem ni vill ska läsa tidningen. Exempelvis beställare och ännu ej medlemmar eller läs själva i pad-dan.

Våra annonsörer får också ännu bättre spridning av sina annonser.

<p>TEKNIK</p> <h3>Ingen tvekan längre - automation vinner terräng</h3> <p>Magnus Persson, Atlas Copco Rock Drills</p> <p>Det finns flera anledningar till det stora intresset för automation hos aktörerna i gruvbranschen. En av anledningarna är givetvis den ökade säkerheten, när färre personer behöver vara verksamma i farliga miljöer. Dessutom kan man utnyttja automation för att optimera gruvbrytningen, genom att till exempel arbeta över skiftskarvar och under sprängning.</p> <p>Med en optimering ökar också produktiviteten, eftersom det går att få ut mer av sin utrustning, säger Mattias Pettersson, produktchef på Atlas Copco Rock Drills. När tendensen samtidigt går mot att de lättillgängliga malmkropparna börjar ta slut, krävs det att gruvbrytningen sker i farligare och mer svårarbetade miljöer.</p> <p>Ytterligare en anledning till att vi ser ett sug efter automation just nu är att det först på senare tid som det har kommit bra infrastruktur i gruvorna. För tio år sedan var det knappt någon som trodde att trådlöst LAN skulle fungera i underjordsgruvorna. Nu är det en självklarhet – och de flesta applikationer inom automation kräver tillgång till ett nätverk.</p> <p>Även om intresset är stort, inte minst under senaste Euro Mine Expo-mässan i Skellefteå, så finns det på många håll en skepsis mot den nya tekniken, konstaterar Mattias Pettersson.</p> <p>Det är en vanlig, mänsklig reaktion: att man är lite orolig för vad det varit vid varje tekniskifte. Men i dag är det inte någon som skulle vilja backa tillbaka till exempelvis gamla tiders handhållna bormaskiner.</p> <p>Det finns tre huvudfokusområden för dagens automationsutveckling: maskinens funktioner, operatörens arbetssituation respektive insamling och integrering av data.</p> <p>Det finns mycket att göra med maskinens funktioner, egentligen är det bara fantasin – och utvecklingskostnaden – som sätter gränser. Alla nya maskiner har i alla fall ett datoriserat kontrollsystem som möjliggör många automationsfunktioner, så att det blir lättare för operatören att arbeta mer effektivt.</p> <p>Dessutom kan operatörerna flyttas allt längre från maskinerna tack vare automation.</p> <p>Han eller hon kan till exempel stå 50 meter bort, i stället för att behöva vara där det är risk för ras. Men operatören kan mycket väl</p> <p>vara ännu längre bort. I Chile har de kört ett system där operatören satt 80 kilometer från gruvan och körde – det funkade hur bra som helst, säger Mattias Pettersson.</p> <p>Till sist, när det gäller insamling av data, finns det otroligt mycket att vinna på att se i realtid vad maskinerna gör.</p> <p>På det sättet går det att göra stora logistikförbättringar och vinna mycket produktivitet och tillgänglighet.</p> <p>En operatör – flera maskiner – bättre effektivitet</p> <p>I början av 1900-talet kunde en operatör komma upp i 3-5 bormeter/ timme. I dag ligger kapaciteten på 450 bormeter/timme – med en maskin. Med automation kan kapaciteten fördubblas – till att börja med – genom att en operatör sköter två maskiner. Senare i år kommer Atlas Copco att presentera ett system för multi machine control även för lastare, där en operatör hanterar flera maskiner parallellt. Eftersom lastarna är semiautonoma – skopan fylls fortfarande manuellt – så finns det i dag en praktisk gräns för hur många lastare en operatör kan kontrollera.</p>	<p>HÄNT</p> <h3>Strategimöte</h3> <p>Totalt har styrelsen 6 möten per år. Ett av mötena är ett sk. strategimöte där man arbetar med mer långsiktiga frågor för föreningens och vår branschs utveckling. Det är frågor kring lönsamhet, personalförsörjning, påverkan/samarbete med beställare, leverantörer och myndigheter etc. Givetvis också auktoriserad Bergsprängare där styrelsen arbetar hårt för att få en större acceptans hos beställare och medlemmar.</p> <p>För att få en avskild miljö hade styrelsen begjivit sig till Dalarna Hotel Bellevue i Stockholms skärgård. En 1800 - tals villa med hög trivsfaktor. Skulle till och med kunna benämnas som kräkslott i dess positiva bemärkelse.</p> <p>Diskussionen var intensiv och många spännande idéer kom fram som förhoppningsvis kommer att förändra vår värld såväl kort som långsiktigt.</p> <p>Bestämningen för hårt slit kom i form av en bättur (i fantastisk sen sommarväder) ut till Kymmendö, mer känd som Hemsö i August Strindbergs Hemsöborna.</p> <p>Här fick styrelsen i rejäl portion kultur av vår kunniga guide både allmänt och i synnerhet om August Strindberg. Säkert nyttigt för stressade företagsledare med högt teknikfokus. Beräffande ordförande Jan kanske turen inte gav något nytt kunskapsmässigt. Han visade sig redan vara stor Strindbergs expert.</p> <p>PS. alla tankar kring BEFs framtid finns samlade i VISION 2017 som kommer att läggas upp på hemsidan. Kom gärna med synpunkter, antingen direkt eller på våra olika möten.</p> <p>Hårt Grupparbete</p> <p>Strindbergs skrivstuga på Kymmendö</p> <h3>Senior advisor board</h3> <p>För att få hjälp med strategiskt viktiga långsiktiga frågor har styrelsen tagit hjälp av en grupp "unga"</p> <p>Klas Vogler (sammankallande) och Wolgan Carlsson är redan "kontakterade". Ytterligare minst en person kommer att knytas till gruppen.</p> <p>Styrelsen blir kulturell</p>
--	---

Christian Castro
Företagssäljare

Bergsprängarnas självklara försäkringslösning

Mer information på hemsidan eller kontakta
Tel 010-603 67 03 · Mobil 072-157 26 32 · cristian.castro @if.se

Ännu ej medlem – tänk till

Lars Kvamvik, Vämamo Sprängtjänst AB

BEF är den enda organisation som arbetar med målsättningen att förbättra villkoren för berg-sprängningsentreprenörer. Vi gör det med upplysning/lobbning och utbildning samt i samverkan med övriga intresseorganisationer inom branschen. Föreningen arbetar såväl med "kortsiktiga" frågor och förmåner som långsiktiga frågor som ytterst rör vår överlevnad. Ett medlemskap ger stora möjligheter att påverka vår framtid något som både får ses som en stor möjlighet och kanske också en skyldighet mot nästa generations bergsprängare.

Därför; Stå inte utanför, ta en del av ansvaret, ansök om medlemskap i BEF.

*BEF behöver Dig
– Du behöver BEF*

Har du problem eller frågor inom teknik, ekonomi, juridik, arbetsrätt, utbildning, lagar/förordningar osv. så är du välkommen att kontakta oss genom att ringa 08- 36 36 14 eller maila info@bef.nu.

Vi kanske inte har svaret direkt men tar fram det och kommer tillbaka eller sänder dig vidare till någon av våra duktiga rådgivare. Som medlem har du rätt till kortare rådgivning gratis av våra rådgivare som tillhör de ledande inom respektive område.

Entreprenadjuridik – Allmän Juridik

Magnus Wollsen, WA-Wollsen,
Albinsson Advokatbyrå
Tel: 0700-92 00 64.
magnus.wollsen@wa-advokat.se

BEF har avtal med advokat firman WA-Wollsen Albinsson Advokatbyrå angående medlemservice inom entreprenadjuridik, affärsjuridik och skattefrågor. Vår kontaktperson är Magnus Wollsen med stor erfarenhet från bygg- och anläggningsbranschen med klienter ifrån UE-leden och BEF:s rådgivare i över 10 år.

Dolor

Jan Johansson
BEF / Voglers Svrige AB
Tel : 0708-99 91 54
voglers@voglers.se

Jan har dolor som sin specialitet. Undervisar i BEF Utbildning och har varit sakkunnig i flera utredningar. Samt givetvis gedigen praktisk kunskap från sin egen verksamhet.

Hålinmätning

Bergknallen Konsult AB
Tel: 070- 277 67 87
Borr & Sond Kvalitetssäkring AB
Tel: 073-705 42 72

De två första hålrader på pallar över tio meter ska hålinmätas. För information om hålinmätning med kvalitet rekommenderar BEF ovanstående partners.

EXII/III-fordon, Säkerhetsrådgivare

Per Wilny, Farligt Gods Hjälpen AB
Tel: 070-547 30 40.
pelle@fgh.nu

Per har mästerlig koll på transporter och fordon. Vid transport- och fordonsfrågor ger Per svar. Han är även säkerhetsrådgivare som krävs vid transporter över 1000 riskpoäng.

AMA – Systemet Göran Kers – Kerskonsult AB

Göran Kers
Tel: 070-521 54 69
goran@kerskonsult.se

Göran har mångsidig praktisk och tekniska kompetens från sina många år som entreprenör och konsult i anläggningsbranschen. Han har lång erfarenhet av AMA-systemet och Trafikverkets tekniska bestämmelser samt har deltagit i utvecklingen av Trafikverkets system för beskrivning av totalentreprenader. Upphandling, tolkning av förfragningsunderlag, kostnadsregleringar av entreprenader och kalkylering är hans specialområden.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljö Borrnig och sprängning

Åke Ahlgren
Tel:070-515 80 24
ake.ahlgren@comhem.se

Åke har ett förflutet i Bygghälsan där han jobbade i drygt 10 år som skyddsing.

Han har ett praktiskt förhållningssätt till arbetsmiljö. Handhar också arbetsmiljö i vår utbildning för "Auktoriserad bergsprängare". "Arbetsmiljöfrågor skall lösas nära produktionen är Åkes motto"

Riskhantering, SAM

Göran Österdahl,
2 Ge Verksamhets- och Kvalitetsutveckling
Tel: 070-415 85 12,
sveaborg.2ge@hotmail.com

Göran Österdahl har utvecklat en metod för riskhantering att användas i samband med planering av borrhings- och sprängningsarbeten.

Därutöver utarbetat dels ett planverk som är anpassat till ISO standards för kvalitets- och miljöledningssystem samt dels en plan för Systematiskt Arbetsmiljöarbete.

Box 614, 175 26 Järfälla
(Ynglingavägen 1-3)
Tel: 08-36 36 14, Fax: 08-580 121 50
Mail: info@bef.nu, Webb: www.bef.nu

Första vårtecknet!

Nu är det dags! Våren är här!

Jona Jinton tittade ut genom fönstret hemma i Grundtjärn, två och en halv mil från Junsele i Ångermanland och insåg att torkvindan bara stod och väntade på den första vårtvätten. Hon lade upp filmen på youtube och vips! På 8 timmar hade mer än 500 000 människor sett filmen. Underbart!

Vår längtan efter våren tar sig inga gränser samtidigt som vintern verkligen tagit ett rejält nacksving på sitt syskon. Visst är det många som längtar efter den där första riktigt varma vårdagen då det är dags att plocka ut fikat ut i vårsolen.

I år känns det särskilt angeläget och efterlängtat. Många är det säkert som fått ägna en och annan timme till att skotta snö denna vinter. Snödjupet i vårt avlånga land har varit, och är fortfarande imponerande, till glädje för många skidåkare och entreprenörer i snöröjningsbranschen. Men allt har ju sin tid, som det heter...

Nu känns det som om våra frusna och frostbitna kroppar vill ha den där sköna vårvärmen.

Visste ni förresten att köldrekordet i år slogs söndagen den 4 februari i Nikkaloukta med hela 39,5 minusgrader. Brrr, kallt så det räcker! Men när det

gäller det svenska köldrekordet så får vi ta en titt i backspegeln. På Luciadagen, 13 december 1941, så uppmättes hela -53 grader i trakterna kring Vilhelmina. Det kan man kalla kallt.

Ett säkert vårtecken, förutom att soltörstande människor börjar hänga på gatuserveringarna i våra städer, är att tranorna brukar göra en mellanlandning i mina trakter. Nämligen vid Horn-

borgasjön i Västergötland. I tisdags (13 mars) kom den första lilla tranan. Varje år kommer 500 000 till Hornborgasjön. Och då menar jag inte tranor utan helt vanliga människor. Tranorna varierar i antal. Men i april 2014 fanns det ca 23 000 tranor samma dag vid sjön.

Om ni inte besökt Hornborgasjön under trandansen så är det väl värt ett besök.

TIDNINGEN FÖR BEF-MEDLEMMAR OCH BRANSCHINTRESSENTER

Utgivare

Bergsprängningsentreprenörerna
i Sverige Ekonomiska förening, BEF.

Adress

Ynglingavägen 1
177 57 Järfälla
Tfn 070-698 70 72
0706-93 68 98
Fax 08-580 12150
Mail info@bef.nu
Webb www.bef.nu

Redaktör och Ansvarig utgivare

Patrik Jansson
patrik@bef.nu

Prenumeratation

Tidningen finanseras av BEF och annonsintäkter. De som önskar prenumerera eller ett enstaka exemplar, maila till BEF.

Annonser

En annons i BEF-Nytt läses av mer än tusen beslutsfattare inom bergsprängningsbranschen.

För information och bokning, kontakta BEF enligt ovan.

Tryck
SIB-Tryck Holding AB

Citera gärna BEF-Nytt, men källa ska anges.

ISSN 2000-9161

Orica, världens ledande sprängmedelsleverantör

Uni tronic™ 600 elektroniskt tändsystem är utvecklat för stenbrott och anläggningsarbeten såväl som för mindre ovanjordsgruvor .

Uni tronic™ 600 är systemet som är kostnadseffektivt, enkelt att använda och medför betydande framsteg inom bergsprängning.

Orica Sweden AB

Gyttorp

713 82 Nora

Tel. 0587-85000

Fax 0587-253 45

info.gyse@orica.com

www.orica.se

uni tronic™ 600
Electronic Blasting System

 ORICA

Kvalitetsstämpel

Bergsprängnings Entreprenörernas Förening

Bergsprängningen omgärdas med flera lagar, regler och förordningar än någon annan del av byggsektorn och det med rätta. Misstag som okunnighet och slarv kan få förödande konsekvenser.

Genom branschorganisationen **BergsprängningsEntreprenörernas Förening** supportras och utbildas medlemsföretagen (ca 100 st som står för 85% av ovanjordssprängningen i Sverige) inom säkerhet,

lagar och förordningar, teknisk utveckling, Kvalitet & Miljö.

Medlemsföretagen förbinder sig att följa föreningens riktlinjer inom dessa områden vilket ger trygghet för våra beställare.

Våra medlemmar

Södra Sverige

Adrianssons Bergentreprenad AB, Konga, 070 6507267
Almquist Bergsprängning AB, Mjölby, 070-6884166
Bergbolaget i Götaland AB, Nässjö, 0380-555260
Hasslö Spräng & Markarbeten, Hasslö, 0733-723830
Huskvarna Terrängtjänst, Huskvarna, 0705-312140
Kalvsjöholmsbolaget AB, Kalv, 0325-51155
Källgren & Söner AB, Eksjö, 070-5098925
Liljegrens Entreprenad AB, Konga, 070-6507267
MJ Bergsprängning AB, Ryd, 070-5110900
Natzéns Sprängtjänst AB, Gnosjö, 070-8346820
P-O's Sprängtjänst & Söner AB, Boestad, 070-5238820
Sune Carlssons Åkeri AB, Nybro, 0470-77 44 00
Värnamo Sprängtjänst AB, Gnosjö, 0705-690250

Mellan Sverige

Andersson & Rask Åkeri AB, Hofors, 0290-296 00
Berg & Byggt teknik i Norberg AB, Norberg, 0223-217 30
Bergsprängaren Forsberg AB, Nyköping, 070-630 79 31
Bergsprängaren Olle Wärnquist, Odensbacken, 070-314 92 11
Björknäs Bergsprängning, Gräsmark, 070-232 08 80
Björnsäter Berg & Transport AB, Mariestad, 070-572 38 41
Dala Spräng o Grävteknik AB, 076-112 30 92
Gustavs Hallstahammars Sprängtjänst AB, Hallstahammar, 0220-124 30
Hammarö Bergsprängning, Skoghall, 070-379 71 79
HMS Maskin AB, Åsarp, 0733-17 22 40
Magnusson & Pettersson AB, Lindesberg, 070-331 35 25
Mases Spräng & Mark AB, Rättvik, 070-584 17 42
Spräng & Mätkonsult i Nora AB, Nora, 0587-136 41
Spräng & Svetsmek, Tived, 070-240 77 18
Sten & Betongteknik i Katrineholm, Katrineholm, 070-867 01 53
Sten-Gunnar Karlsson, Ringarum, 070-523 10 47
Stensätter Maskin AB, Eskilstuna, 070-622 15 36
Tivens Berghandling, Tived 0761- 02 17 74
Öregrunds Bergsprängningstjänst, Öregrund, 073-655 03 57
Östervallskogs Allteknik AB, Töcksfors, 070-516 00 64

Stockholmsområdet

Berg och Anläggning i Stuvsta AB, Huddinge, 070-712 32 22
Bergsprängning Leif Larsson AB, Stockholm, 08-647 46 40
Bergsprängningsfirman KV Larsson sonson AB, Tumba, 070-535 25 75
Bladh's Sprängservice AB, Ösmo, 070-508 11 13
C. Skönerud Bergarbeten AB, Huddinge, 073-316 99 98
Danderyds Berghandling AB, Stockholm, 070-627 27 04
Dynamitgubben KB, Värmdö, 070-370 97 00

Enjis Bergsprängning AB, Åkersberga, 070-226 47 72
Frentab Entreprenad & Söner AB, Gustavsberg, 08-570 260 90
Hermans Maskin AB, Knivsta, 018-34 12 73
Magnus Schakt AB, Saltsjö-Boo, 070-729 43 68
Markströms Dyk & Sprängteknik AB, Rönninge, 070-291 65 69
Modern Sprängteknik i Norden AB,
RG Bergkonsult AB, Värmdö, 070-999 42 49
Skullman Bergsprängning, Färentuna, 070-862 33 12
SW-Sprängtjänst, Märsta, 070-854 01 86
YB Sprängtjänst AB, Saltsjö-Boo, 070-931 41 64
Åkersberga Bergsprängning, Åkersberga, 070-491 13 11

Västra Sverige

Alingsås Sprängtjänst AB, Alingsås, 0703-333314
ASV Spräng och Betonggolv, Örebro, 070-899 98 24
Cullbergs Bergsprängning, Uddevalla, 0708 811174
Ducimus Blasting, Sjömarken, 070-403 06 01
Hildings Bergsprängning AB, Gånghester, 033-256135
Klas Myremark Bergsprängning, Jörlanda, 070-3128622
Lisas Bergsprängning AB, Långås, 070-5931279
MP Entreprenad Service Borås AB, Borås, 070-6777078
Nitro Entreprenad AB, Göteborg, 0702-335660
Roger Sprängare, Brålanda, 0706-6553879
Svensk Maskinborrning AB, Trollhättan, 0703-844742
Uddevalla Bergsprängning AB, Uddevalla, 070-5570220

Norra Sverige

Bysses Bergsprängning, Ramsele, 070-370 45 18
Kalle Sprängare, Bergsjö, 070-668 67 18
Kanonidé Bonässund, 070-649 90 36
Lindbergs Sprängtjänst & Pyroteknik AB, Örnsköldsvik, 070-211 31 55
Lindströms Bergsprängning AB, Matfors, 073-841 80 57
NCC Industry AB Sverige Nord, Umeå, 070-330 10 68
Norrbottnens Bergteknik AB, Luleå, 070-625 02 36
Rocab Berg AB, Skog, 070-600 00 70
Sollefteå Sprängtjänst AB, Sollefteå, 0620-163 50
Stens Bergborrning, Forsa, 070-372 99 77
Wallbergs Åkeri AB, Ljusdal, 0651-147 09
Västjämmtlands Sprängtjänst, Undersåker, 073-982 63 52
Å.G Sprängare AB, Robertsfors, 070-555 24 89

Utland

Bergsprängaren Bo Jansén Jomala-Åland +35-8-405536123
Voglers Eesti Ou Kunda +37-25145702

Aktivt stödjande Partners

Abesiktning Väst AB, AMV, Ansvarsbesiktning AB, Atlas Copco CMT Sweden AB, Austin Sverige AB, Bergcon AB, Bjerking AB, Brenntag Nordic AB, Cesium AB, CME AB, Dahlgren & Mejner Teknikkonsult AB, Desrock AB, DsecAB, EPC - Sverige AB, Etken Teknologi AB (Royex), Explosiv Utbildning AB, Farligt Gods Hjälpen, Forcit Sweden AB, Gruvteknik AB, Impab AB, JEHANDER, KCEM, KRUTHANSSON AB, LIFA, MAXAM Metra Konsult AB, Mech Bergkompetens AB Mek och Sprängtjänst, Metron Miljökonsult AB, MT i Bålsta AB, NITREX SRL, Nitro Consult, NORAB, Orica Mining Services Scandinavia AB, RBT - Rockbreaker Tools AB, Rockplan Sweden AB, Royex / AB, RUBA GUMMI AB, Sandvik Mining and Construction Sverige AB, SMC AB, SMT Sweden AB, Sprängkonsult AB, Svensk Borrslip och Maskinkonsult AB, SVEVIA AB, SWEDeq AB, Transtronic AB, Yara AB, ÅF Infrastruktur.

Säkerhet

Kvalitet
www.bef.nu

Miljö

BEF – det är vi som försätter berg

